

SURRENDER

40 písní, jeden příběh

G

BONO

SURRENDER

Copyright © 2022 by Bono

This edition published by arrangement with Alfred A. Knopf,
an imprint of The Knopf Doubleday Group,
a division of Penguin Random House LLC.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Michala Marková, 2023

Drawings © Bono, 2023

Jacket design © Bono, Gavin Friday and Shaughn McGrath, 2023

Jacket photograph © Anton Corbijn, 2023

© DOBROVSKÝ s. r. o., 2023

twitter.com/knihydobrovsky

www.facebook.com/KnihyDobrovsky.cz

ISBN 978-80-277-3837-3 (pdf)

SURRENDER

40 PÍSNÍ, JEDEN PŘÍBĚH

BONO

Pro Ali

I hear the ancient footsteps like the motion of the sea
Sometimes I turn, there's someone there, at times it's only me.

– Bob Dylan, „Every Grain of Sand“

OBSAH

ČÁST PRVNÍ

1	Lights of Home	13
2	Out of Control	21
3	Iris (Hold Me Close)	27
4	Cedarwood Road	41
5	Stories for Boys	51
6	Song for Someone	61
7	I Will Follow	75
8	11 O'clock Tick Tock	87
9	Invisible	111
10	October	137
11	Two Hearts Beat as One	151
12	Sunday Bloody Sunday	165
13	Bad	183
14	Bullet the Blue Sky	193
15	Where the Streets Have No Name	203
16	With or Without You	213
17	Desire	225

ČÁST DRUHÁ

18	Who's Gonna Ride Your Wild Horses	235
19	Until the End of the World	245
20	One	257
21	The Fly	271
22	Even Better Than the Real Thing	287
23	Mysterious Ways	295

24	Stuck in a Moment	307
25	Wake Up Dead Man	317
26	The Showman	333
27	Pride (In the Name of Love)	351

ČÁST TŘETÍ

28	Beautiful Day	373
29	Crumbs from Your Table	389
30	Miracle Drug	401
31	Vertigo	427
32	Ordinary Love	441
33	City of Blinding Lights	459
34	Get Out of Your Own Way	469
35	Every Breaking Wave	487
36	I Still Haven't Found What I'm Looking For	503
37	Love Is Bigger Than Anything in Its Way	519
38	Moment of Surrender	531
39	Landlady	547
40	Breathe	551
	Doslov	557
	Poznámka překladatelky	559
	Ještě po doslovu	561
	Popisky ilustrací v českém překladu	565
	Překlady písňových textů	569

ČÁST PRVNÍ

Nemůžu změnit svět, ale můžu změnit svět v sobě.

– SFX Theatre, Dublin, prosinec 1982

a bicuspid view of the world
starts way before

I am told I have
an eccentric heart.....

Lights of Home

*I shouldn't be here 'cause I should be dead
I can see the lights in front of me
I believe my best days are ahead
I can see the lights in front of me.¹*

Narodil jsem se s excentrickým srdcem. V jedné srdeční komoře, tam, kde lidi mívají troje dvířka, mám já jenom dvoje. Dvě křídla dveří letáček, co se o Vánocích 2016 vyrvaly z pantů. Aorta je naše hlavní tepna, naše jisticí lano, proudí tudy krev okysličená v plicích a proměňuje se v život. Zjistilo se ale, že moje aorta se časem namohla a udělal se na ní puchýř. A kdyby takový puchýř prasknul, odfrčel bych na onen svět dřív, než bych si stihnul zavolat záchranku. Dřív, než bych se stačil rozloučit se životem.

A tak jsem se ocitl tady. V nemocnici Mount Sinai. V New Yorku.

Koukám shora sám na sebe a světlo zářivek se odráží od nerezů. To světlo mi připadá tvrdší než ocelový pult, na kterém ležím. Vlastní tělo jako by se ode mě oddělilo. Je to jen měkké maso a tvrdé kosti.

Není to sen a není to vidina, ale mám pocit, jako kdyby mě kouzelník řezal vejpl. Moje excentrické srdce je zmražené.

Potřebuje trochu předělat, a do toho by se horký rozvířený proud krve vůbec neměl plést: když vás totiž krev zrovna neudrží při životě, dost často umí natropit pěknou paseku.

Krev a vzduch.

Krev a střeva.

Krev a mozek: to je potřeba právě teď, tedy jestli mám dál žít a zpívat svůj život. Ta krev je moje.

A ten mozek a taky ruce patří kouzelníkovi, co stojí nade mnou a je v jeho moci správným postupem proměnit den blbec v den jako malovaný.

Nervy z oceli, skalpely z oceli.

Ten člověk mi šplhá po hrudi a do ní, ohání se čepelí jako vědec a řezník zároveň. Jakou sílu to chce, násilím se vloupat někomu do srdce. A taky je k tomu potřeba kouzlo jménem moderní medicína.

Když se po osmihodinové operaci proberu, je mi jasné, že dneska mě den jako malovaný nečeká, ale taky vím, že probrat se je lepší než ta druhá možnost.

I když nemůžu dýchat a mám pocit, že se dusím. I když zoufale lapám po dechu a nejde mi to.

I když mám halucinace, protože zrovna teď vidím neskutečné věci a začíná to dost připomínat Williama Blakea.

Je mi strašná zima. Potřeboval bych být vedle tebe, potřebuju tvoje teplo, potřebuju tvoji něhu. Mám na sobě zimní oblečení. Na nohou mám v té posteli zimní boty, ale bojím se, že zmrznu.

Zdá se mi sen.

Ocitl jsem se ve filmové scéně, kde představitele hlavního hrdiny opouští život. Ve svých posledních okamžicích našťavaně doráží na svoji velkou lásku.

„Kam jdeš? Nechod' pryč!“

„Já jsem tady,“ upozorňuje jeho láska, „ani jsem se nehnula.“

„Cože? Ty nejdeš pryč? Takže pryč jdu já? Proč jdu pryč? Já tě nechci opustit. Nepouštěj mě, prosím.“

Co se úspěchu týče, existuje pár dobře utajených tipů a triků, do kterých – a ze kterých – se zrovna probouzím.

Úspěch je završení dysfunkce, omluva pro obsedantně kompulzivní sklony.

Úspěch je odměna za opravdickou dřinu, za kterou se může skrývat neuróza.

Úspěch by se měl podávat jen s lékařským varováním – jak pro dotyčného workoholika, tak pro jeho blízké.

Úspěch může být uspišený nefér výhodou nebo okolnostmi. Můžou to být různé výsady, ale klidně i jenom nadání, schopnost nebo jiná forma dědičného bohatství.

Ale pak tu máme i dveře, za kterými se schovává tvrdá dřina.

Vždycky jsem si myslel, že moje nadání tkví ve schopnosti rozeznat hlavní melodickou linku nejen v muzice, ale i v politice, obchodu a obecně ve světě idejí.

Tam, kde ostatní slýchávali harmonii nebo kontrapunkt, já bezpečně rozeznal, kdo tu zpívá první hlas, kdo vede, kdo vyjadřuje jasnou myšlenku. Možná proto, že jsem tohle všechno musel buď prodat, nebo zazpívat.

Teď je mi ale najednou jasné, že moje výhoda je mnohem prozaičtější a přízemnější. Že je genetická, že je to dar... objemu plic.

Jo, přesně tak.

Objem plic.

„To je síla, kolik toho ten váš muž těma svejma železnejma plicema utáhne.“

Říká ten člověk, co mi prořezával hrudní kost. Je po operaci a on si povídá s Ali, mojí ženou a nejbližší bytostí.

„Na šití jsme potřebovali extra silnou nit. Na svůj věk má asi tak sto třicet procent obvyklý plicní capacity.“

Ne že by použil přímo výraz „obluda“, ale Ali mi pak řekne, že si mě od té chvíle představuje jako *Muže z Atlantidy*, hrdinu toho sedmdesátkového seriálu o obojživelném detektivovi.

David Adams, člověk, kterému vděčím za svůj život, mluví s jižanským přízvukem, a v tom mém horečnatém blakeovském stavu mi nějak začne splyvat s šíleným zloduchem z *Texaského masakru motorovou pilou*. Zasluchnu, jak se Ali ptá na tenory – protože o těch se ví, že když vyzpívávají vysoké tóny, moc při tom po jevišti nepobíhají.

„Tenor přece ještě na to svoje dvoučárkový c ani nepomyslí, a už se rozkročí a nohama se zapře o zem. Nebo se pletu?“

„Je to tak,“ řeknu. Pusu přitom neotvírám, drogy ještě nevyprchaly. „Když chce tenor zpívat tak, aby praskaly okenní tabulky, musí se mu hlava proměnit v rezonanční skříň a tělo v měchy.“

Zato já se už třicet let řítím arénami a sprintuju po stadiónech a zpívám přitom „Pride (In the Name of Love)“, horní *a* nebo *h*, podle toho, jaké je zrovna roční období.

Někdy v osmdesátkách zastavil Adama Clayona tehdy populární pěvec Robert Palmer a důtklivě žádal: „Prosím tě, donuť nějak toho vašeho zpěváka, ať zpívá o kousek níž. Měl by to jednodušší, a my, co to musíme poslouchat, taky.“

Vzduch je životní energie.

Vzduch je sebedůvěra, s níž na sebe bereme velké úkoly a stavíme se velkým protivníkům.

Vzduch není nutnost zdolat každý Everest, co se vám v životě nachomýtne, zato je to schopnost vydržet tu cestu nahoru.

Vzduch je to, co potřebujete na každé severní stěně.

Vzduch je to, co dává dětem na hřišti víru, že je nikdo nebude šikanovat, a jestli ano, tak že si ten grázl vyrazí dech.

A mně teď poprvé v životě vzduch schází.

Jsem na pokoji na jipce a chybí mi vzduch.

Chybí mi dech.

Jména, co dáváme Bohu.

Samý dech.

Jehovaaaa.

Allááh.

Ješššuaaa.

Vzduch... Air... Árie...

Jsem vydešený, protože poprvé v životě tápu po své víře a nemůžu ji najít.

Bez vzduchu.

Bez modlitby.

Jsem tenor, co zpívá pod vodou. Cítím, jak se mi plní plíce. Topím se. Blouzním. Vidím svého tátu v nemocniční posteli a sebe, jak spím vedle něj na zemi na matraci. Nemocnice Beaumont, Dublin, léto 2001. Zhluboka dýchá, ale ten dech je stále mělčí a mělčí, jako ten hrob v jeho hrudi. Volá moje jméno, plete si mě s bratrem a bratra se mnou.

„Paule. Normane. Paule.“

„Ano, tati?“

Vyskočím a zavolám sestřičku.

„Jak vám je, Bobe?“ zašeptá mu do ucha.

Svět je najednou plný důrazného, energického šepotání, je plný sy-kavek, jeho tenor se proměnil v kratičké plechové nádechy a výdechy, v každém výdechu syčí s.

„Jakž takž-ž-ž-ž...“

Parkinson ho připravil o znělost.

„Já chci domů sssss já chci pryč sssss.“

„Řekni to ještě jednou, tati.“

Nakloním se nad něj jako ta sestřička, ucho těsně nad jeho rty.

Ticho.

Po něm další ticho.

Po něm: „BĚŽ DO PRDELE!“

Na tátově odchodu z tohoto světa je něco dokonale nedokonalého. Myslím, že do prdele neposílal ani mě, ani tu velice pozornou noční sestru. Rád bych věřil, že to bylo určeno tomu pytlí problémů, který s sebou vláčel většinu života.

Ve svých posledních dnech mi tenkrát řekl, že když se smířil s rakovinou, ztratil víru, ale taky mi poradil, že bych nikdy neměl ztratit tu svoji. Že víra je na mně to nejzajímavější.

Osmělil jsem se a přečetl jsem mu jednu pasáž z Knihy Davidovy, z žalmu 32.

David byl taky v pěkné kaši. Táta neměl na kázání náladu a já si všiml, jak obrací oči v sloup, ovšem asi ne k nebi.

Mlčel jsem a moje kosti chřadly, celé dny jsem pronáříkal.

Ve dne v noci na mně těžce ležela tvá ruka,

vysýchal mně morek jako v letním žáru.

Proto ať se každý věrný k tobě modlí

v čas, kdy lze tě ještě nalézt.

I kdyby se vzdulo mocné vodstvo,

k němu nedosáhne.

Tys má skrýše, ty mě chráníš před soužením,

nad tím, že jsem vyvázl, zaplesá všechno kolem.

Bylo to pro něj, nebo pro mě?

Táta se mi svěřil, že obdivuje, jak vedu, jeho slovy, „obousměrnej rozhovor s tím chlápkiem z horního patra“.

„Já jsem naprosto jednosměrnej, ale už toho prosimtě nech, jo? Rád bych tu měl trochu klidu.“

Tady ho tedy nenašel, ale rád bych věřil, že se ho dočkal aspoň tam.

Kde je to „tam“? Doma.

Netuším, jestli vím, co to je.

Rozloučím se. Zhluboka se nadechnu a vyrazím to hledat.

Jaro 2015.

Další chladné bílé světlo zářivek. Ocel a sklo.

Bolí mě břicho.

Tentokrát mě na životě nic neohrožuje. Koukám do zrcadla v koupelně v šatně pod hokejovou halou v kanadském Vancouveru. Je první večer našeho turné Innocence + Experience.

Když jsem byl mladší, nikdy jsem nebyl ješitný. Postávání před zrcadly jsem se vyhýbal. Ale teď, v téhle bíle vykachlíkované koupelně, zírám na svoji tvář a snažím se zjistit, jestli třeba aspoň na několikátý pohled nezačne být přitažlivější.

Skrz zdi slyším hučení davu, který si zpívá s Garym Numanem jeho „Cars“: „V autáku svým / Jsem v bezpečí / Zamknu se v něm / Žiju už jen / V autě...“

Jsem přesně v té budoucnosti, o které jsem snil, když jsem tuhle syntákovou písničku koncem sedmdesátých let slyšel poprvé. Nemůžu uvěřit, že dneska, když je mi pětapadesát, jsem se zase rozhodnul pro domácí peroxidovou blondátou barvu, jaká se nosila tenkrát. Odstín kuřecího křídýlka, jak to později zhodnotí jeden španělský kritik. Burácení z arény jen zesiluje to vzrušené rozčilení, které se ve mně čeří. Vrátím se do šatny – do té časové schránky – a postěžuju si, že vypadá přesně stejně jako ta, co nám dali na posledním turné. Je mi řečeno, že je stejná už dvacet let. Zelená juta, řetězy světlýlek, hnědý kožený gauč. Jak to, že když se i po takové době chystám vyjít ven a předstoupit před svých 18 474 přátel, je to pořád takový nápor na nervy? Čeká mě sice úvodní koncert světového turné, ale jako obvykle na to nejsem sám.

Larry je obklopený tou svojí andělskou aurou, vypadá jako někdo, kdo dohlédne až na druhou stranu. A mě napadne, že to tak možná je, protože zrovna včera pohřbil tátu. Adam vypadá jako hlavní hrdina artového filmu. Je jako ze škatulky. Edge je celý nervní a napjatý, ale ještě to nějak dokáže zakrýt.

Jako před každým koncertem se společně pomodlíme.

Někdy mi to připadá, jako kdybychom se neznali a modlili se za nalezení vzájemné důvěrnosti, která nám jako kapele může tenhle večer pomoci.

Pomocť čemu? Muzice. Nějakému vyššímu smyslu. Takovým zvláštěně povědomým způsobem jsme se změnili. Naše modlitby zahajujeme jako bratři ve zbrani a končíme je jako přátelé, co nacházejí jiný obraz sebe sama, stejně jako publikum, se kterým se už za chvíli uvidíme a které nás zase změní.

Modlit se za užitečnost je zvláštní. Je to modlitba bez romantiky. Možná je dokonce i tak trochu nudná, ale je středobodem toho, kým jsme a proč pořád ještě fungujeme jako kapela. Muži, co se potkali jako kluci. Muži, co porušili slib, který je klíčovou myšlenkou rocku a zní: Můžeš mít celý svět, ale svět si na oplátku vezme tebe. Klidně si měj svůj mesiášský komplex, ale musíš ve třiatřiceti umřít na kříži, jinak po tobě všichni budou chtít zpátky vstupné. No a my je zklamali. Aspoň prozatím to platí.

Jsme chlapi, co si ze svých nejrůznějších strkanic se světem odnesli spoustu jizev, ale vstříc nevypočitatelnosti a surreálnosti života vedeného už pětatřicet let na vyprodaných stadiónech hledí pozoruhodně jasným zrakem.

Ted' přes zeď slyším, jak Patti Smith zpívá „People Have the Power“, a to je znamení, že máme pět minut a deset vteřin do začátku koncertu, pět minut a deset vteřin, než zjistíme, jestli pořád ještě vlastníme to, kvůli čemu sem tihle lidé přišli – což není jen naše muzika nebo naše přátelství. Dneska je v nabídce naše kapela coby sada chemikálií, chemická reakce mezi našimi diváky a námi. To, co dělá z dobré skupiny skupinu skvělou.

Když vyjdeme z šatny do chodby, dav burácí čím dál silněji a ten řev přetvoří myšku ve lva. S pěstí nad hlavou vejdu na scénu a chystám se vkročit přímo do písni. Na dalších stránkách se pokusím vysvětlit, co to znamená. Ale po těch čtyřiceti letech už vím, že jestli dokážu zůstat uvnitř v písni, budou zpívat ony mne a tenhle večer nebude práce, ale hra.

Skoro dvacet tisíc lidí zpívá sborově refrén písničky „The Miracle (Of Joey Ramone)“, a zatímco Edge, Larry a Adam míří dopředu na pódium, já jdu sám proti nim z opačné strany arény. Kráčím skrz naše publikum, jdu tím randálem. V duchu je mi sedmnáct a jdu z našeho domu na severu Dublinu, jdu po Cedarwood Road, jdu na zkoušku s těmhle chlapy, co před tou spoustou let byli taky ještě kluci.

Odcházím z domova a jdu domů. A zpívám si k tomu.

The made of Joey Ramone

Out of Control

*Monday morning
Eighteen years of dawning
I said how long
Said how long.¹*

Jsem doma na Cedarwood Road 10 a skáču po obýváku do rytmu „Glad to See You Go“ z desky *Leave Home* od Ramones.

*You gotta go go go go goodbye
Glad to see you go go go go goodbye²*

Píše se rok 1978 a mně je ten den osmnáct.

Tyhle songy jsou strašně jednoduché, a přitom vyjadřují složité myšlenky, které jsou pro můj život mnohem podstatnější než Dostojevského *Zločin a trest*. Který jsem zrovna dočetl. A zabralo mi to tři a půl týdne. Tohle album má jenom dvacet devět minut a padesát sedm vteřin. Písničky tak jednoduché, že dokonce i já je dokážu zahrát na kytaru. A to na kytaru neumím.

Písničky tak jednoduché, že takovou bych zvládnul napsat i já. Což by bylo něco jako osobní revoluce, jejíž dozvuky by možná dorezonovaly až nahoru do prázdného pokoje mého staršího bráchy Normana. Nebo – a to by bylo ještě důležitější – chodbou až do kuchyně, kde sedí táta.

Můj táta, který si se mnou chce promluvit o tom, jestli bych si neměl najít práci. Práci!

Práce, to je místo, kde osm hodin denně, pět nebo šest dní týdně děláte něco, co vás vůbec nebaví, a za to dostáváte peníze, za které můžete o víkendů dělat věci, co byste chtěli dělat pořád.

Vím, že práci bych se rád vyhnul. Vím, že kdybych mohl dělat to, co miluju, tak bych nikdy v životě nemusel pracovat ani den. Má to ale háček. I ve své podobené adolescentní nesnesitelnosti vím, že se to pravděpodobně nestane, pokud nebudu v něčem vynikat.

A já nevynikám v ničem.

Vlastně ne – jsem celkem slušný imitátor. Můj kamarád Reggie Manuel říká, že jeho holka Zandra mu se mnou utekla čistě kvůli tomu, jak imituju Iana Paisleyho. Umím docela dobře předvést, jak se reverend Ian Paisley, lídr severoirských unionistů, bojovně rozkřikuje.

„MÜ SÖ NÖVZDÓMÖ!“ Jako kdyby krkal.

Zandra se Ianu Paisleymu v mém podání řehtá tak strašně, až si říkám, že má zřejmě slabost pro mé přednosti, ovšem zároveň je mi jasné, že by mě klidně opustila kvůli Keithovi... no... jak se jmenuje, protože být vtipný nestačí. Člověk musí být taky chytrý, a já jsem dostatečně chytrý na to, abych věděl, že chytrý nejsem. Dostatečně.

Ještě před nedávnem jsem ve škole chytrý byl, ale už nějakou dobu se nemůžu soustředit na nic kromě holek a muziky. Jsem dost chytrý na to, abych mezi tím viděl souvislost.

Docela dobře maluju, ale ne tak dobře jako můj nejlepší kámoš Guggi. Docela slušně píšu, ale ne tak dobře jako talentovaný všeználek Neil McCormick, co přispívá do školního časopisu. Pohrával jsem si s myšlenkou, že bych se stal novinářem, představoval jsem si, že budu zahraniční dopisovatel a budu podávat zprávy z bojišť. Jenže kdo chce být novinář, ten musí mít dobré známky u zkoušek, a já mám se zkouškami problém. Mám problém s tím, že se kvůli zkouškám musí chodit do školy.

A kromě toho se pohybuju na jiném bojišti. A to leží v naší ulici, u nás doma, v mojí hlavě.

Proč jezdit jako válečný korespondent až do Timbuktu, když mám tolik materiálu rovnou doma pod postelí? Strachy a duchové pod mým polštářem jsou důvodem, proč se mi někdy nechce ráno vstát. To ještě nevím, že rock – konkrétně punkrock – mě dokáže osvobodit.

Že tu postel přestanu vlekle okupovat.

V obýváku na Cedarwood Road 10 máme šedý koženkový gauč. Máme tu černo-oranžový koberec se vzorem slunce, který sahá ode zdi ke zdi a v zimě nám hřeje bosá chodidla. Zrovna nám namontovali ústřední topení, takže nás letos poprvé každé ráno na cestě z pokoje do koupelny nepronásleduje zima.

Jsme bohatí.

Tak bohatí, že můj táta jezdí v Hillmanu Avenger v červené metalíze. Tak bohatí, že máme barevnou televizi dřív než kamarádi. Barevná telka, to je velká věc. U nás doma díky ní vypadá opravdový svět trochu míň opravdově, a přesně to já, táta i Norman v těch letech pravidelně potřebujeme.

V sedmdesátých letech jsou trávníky na stadionech Old Trafford, Anfield nebo Highbury v *Utkání dne* o hodně zelenější než kterákoliv louka za naším sídlištěm. Červená trička George Besta a Charlieho George přímo planou. Malcolmovi McDonaldovi to ovšem může být jedno. K čemu to je, fandit Newcastle United v těch jejich černobílých dresech, když černobílá už leží na smetišti dějin?

Táta říká, že přesně tam patří i královská rodina, ale s maminkou se shodnou, že královna vypadá v barvě skvěle. Naši se dokážou každý rok se smíchem pohádat o to, jestli máme my Irové přerušovat vánoční oběd a ve tři odpoledne se v televizi kouknout, jak Její Veličenstvo přednáší svůj vánoční proslov. Jako kdyby měl celý svět slabost pro fanfáry a přehlídky, pro královskou pompu a okázalost. Ale válka je černobílá, i když hraje všemi barvami. Části naší země válčí s jinými částmi naší země. Dřív nás neurvale týral náš bezprostřední soused, Velká Británie, časem jsme si ale vychovali vlastní tyrany. Rudou barvu ve zprávách zastupuje krev. V našich ulicích se množí vlajky, co cejchují veřejný prostor značkou rozporuplné historie Irska a Anglie, ale my si stejně uděláme čas a o královských narozeninách se koukneme na slavnostní přehlídku. V barevné televizi je to všechno jako živé.

Ale i když počítáme britský punkrock, pro kluka z Dublinu nemůže mít Anglie nikdy tak syté tóny jako Amerika. „Kovbojové“ – John Wayne, Robert Redford, Paul Newman – totiž přinášejí úplně jiné barevné spektrum, a totéž platí o „indiánech“, i když ti svůj obraz nemalují sami. Tahle ztělesnění Apačů, Póniů nebo Mohykánů jednou ovlivní vzhled pankáčů. Pak tu máme městské muže zákona, jako je Drsný Harry v podání Clinta Eastwooda, Peter Falk coby Columbo nebo Telly Savalas v *Kojakovi*. Fiktivní příběhy se ovšem ani vzdáleně nepřibližují opravdovému

americkému životu. Oslnivému vesmírnému programu Apollo, té nejvizionářštější vizi ze všech, se nevyrovná nic.

Jestli si Američani myslí, že dokážou dopravit člověka na Měsíc, tak jsou patrně na hlavu – a nám Irům připadá, že na tom šílenství máme taky svůj podíl. Ostatně jako prvního to přece napadlo člena naší vlastní královské rodiny, Johna Fitzgeralda Kennedyho. Aspoň tak to říká táta.

Jako dublinský puberták v sedmdesátých letech se zcela vážně snažím vtisknout černobílému světu tam venku, za parapety plnými dekorativních pracholapek, právě ty barvy, které znám z naší televize značky Murphy. A stejně jako chci život jinak vidět, chci ho i jinak slyšet. Přesunout se od monotónních zvuků teenagerovské beznaděje k plnějším, sytějším zvukům dalšího uměleckého objektu v našem obýváku.

K hi-fi soupřavě.

Máme úžasnou hi-fi soupřavu. Neobsahuje jenom gramofon, který plní dům tóny tátových oper. Je v ní i cívkový magnetofon Sony, který mi brzy obrátí život naruby. Venkovní svět mi zanedlouho přerámují Ramones, Clash a Patti Smith, ale ještě před nimi s tím začali The Who a Bob Dylan, a taky se u mě rozvinula obzvláštní posedlost Davidem Bowiem, kterého jsem ze začátku považoval za půlku hudební dvojice. Netušil jsem, že *Hunky Dory* je název jeho čtvrtého alba, a myslel jsem si, že se tak jmenuje druhý člen dua.

10. KVĚTNA 1978

Pro rockovou hvězdu v zácvičku, která o sobě tvrdí, že má metr sedmdesát dva, a přitom má o dva centimetry míň, je tohle velký den. A není to jenom tím, že je mi zrovna osmnáct. U nás v rodině si na narozeniny moc nepotrpíme. Je samozřejmě bezva dostat od táty pětilibrovku, ale dnešek je výjimečný něčím jiným.

V ten den se totiž naučím kouzlo hodné samotného Houdiniho. Je to kouzlo mnohem lepší než všechny triky indických fakírů: nechám zmizet svůj černobílý život a pak ho zase zhmotním v barvách. V ten den napíšu svoji první opravdovou rockovou píseň a první singl U2. Vděčím za to zázraku zvanému Joey Ramone. A jeho zázračným bráchům. Ale bez Edge, Adama a Laryho – mých vlastních zázračných bráchů – by ji nikdy nikdo neslyšel.

*Monday morning
Eighteen years of dawning
I said how long.
Said how long
It was one dull morning
I woke the world with bawling
I was so sad
They were so glad.
I had the feeling it was out of control
I was of the opinion it was out of control.³*

Ten song jsem pojmenoval „Out of Control“*, protože mi došlo – možná v tom měl prsty Fjodor Michajlovič Dostojevskij –, že my lidé vůbec nemáme vliv na svoje dva nejzásadnější životní momenty. Na narození a na smrt. A měl jsem pocit, že tahle myšlenka nakopává celý vesmír s rozběhem do zadku přesně takovým způsobem, jak to je ve skvělé punkové písničce potřeba.

* Píseň vyšla 26. září 1979 na EP s názvem *Three* spolu s dalšími dvěma písněmi – „Stories for Boys“ a „Boy/Girl“. Pořadí písní vybrali posluchači pořadu Davea Fanninga na rozhlasové stanici RTÉ a Dave byl první dýdžej, co naši první skladbu pustil. A od té doby byl Dave ten člověk, co vždycky poprvé pouštěl naše nové singly.

IRIS

Iris (Hold Me Close)

*The star,
that gives us light
Has been gone a while
But it's not an illusion
The ache
In my heart
Is so much a part of who I am
Something in your eyes
Took a thousand years to get here
Something in your eyes
Took a thousand years, a thousand years.¹*

Představte si pětapadesátiletého chlápka, co každý večer před dvaceti tisíci lidí zpívá svojí mámě.

Co to jako je?

Ztratit mámu ve čtrnácti je samozřejmě těžké a tak dále, ale za tu dobu už by se přes to mohl přenést. Jako fakt.

Jakožto frontmanovi U2 mi v jednom kuse někdo něco vyčítá. Ať je to právem, nebo neprávem, patří to k mému popisu práce a většinou mě to vlastně docela baví. A bez výjimky je to nesrovnatelné s tím, jaké kraviny si vyčítám já sám, hlavně na pódiu, kde v sobě nechávám volně proudit všechnu možnou psychedelii a psychologii. Na tomhle pódiu a v tomhle davu to přímo elektricky srší.

Co to jako je?

Výše uvedená otázka je příkladem jedné z obzvlášť pitomých výčitek svědomí, které se mi ozývají v hlavě těsně předtím, než se pustím do *Iris*. Jako kdyby mi na rameni seděl můj osobní ďábel, prozpěvoval si a v jednom kuse zaséval pochyby. Ten šotek mi usilovně sprejuje emoční grafiti na stěny mé sebeúcty. Jenže ten šotek jsem já: tak proč si tím musím procházet, proč do toho nutím sám sebe?

Kdosi kdysi řekl, že modlitba je, jako když sedíte v loďce bez vesel na rozbourěném moři. Máte jen lano, které je kdesi daleko přivázané k přístavišti. A za tohle lano se můžete přitáhnout blíž k Bohu.

Písňě jsou moje modlitby.

ČERNÉ KUČERY A KOSTELNÍ ZVONY

Na *Iris*, naši mámu, se moc nepamatuju. Můj brácha Norman taky ne. Vysvětlení je jednoduché: když umřela, už se o ní u nás doma nikdy nemluvalo.

A bojím se, že to bylo ještě horší. Že jsme na ni skoro vůbec nemysleli.

Byli jsme tři irští chlapi, věděli jsme, že myslet na ni a mluvit o ní by bolelo, a té bolesti jsme se snažili vyhnout.

V roce 2014 jsem si na albu *Songs of Innocence* dovolil ohlédnout se a nadzvednout pár koberců, pod které, jak jsem věděl, toho bylo hodně zameteno. A ze všech vláken vzpomínek, které mi na moji matku zbyly, jsem se pokusil upříst píseň „*Iris*“.

Chtěl jsem se k ní dozpívat.

Chtěl jsem ji najít.

Tři dny předtím, než album vyšlo, mě popadla panika. Představa, že se „*Iris*“ rozletí hudebním éterem, že celým světem bude znít tahle písnička od čtyřiapadesátiletého chlapa, co brečí po svojí mrtvé matce, se mi najednou vůbec nezamlouvala. Na poslední chvíli mi začalo připadat, že „*Iris*“ má všeho nějak moc: že je moc něžná, moc obecná, moc toho odkrývá, je trochu moc náročná pro kapelu, která bude muset trpět se zpěvákem. Jelikož šlo ze začátku o digitální vydání pro půl miliardy lidí (to je zase jiná historka, k té se dostaneme), pokusil jsem se píseň z alba stáhnout. Byla to jiná situace, než kdyby už byl milión cédéček nebo

vinylů připravených k expedici. Ale i digitální svět má svoje uzávěrky, a já tuhle prošvihnul. Apple už album natáhl do myriád svých virtuálních systémů a odstranit jednu skladbu by znamenalo, že svět vyletí do povětří.

Nebo nějakou podobnou hrůzu.

Zíral jsem do zdi a ptal se sám sebe, jak to, že to je pořád tak čerstvé, proč mě Iris pořád bolí i po tolika letech. Po kolika přesně? Je rok 2014, o čtyřicet let víc. A je září – takže na měsíc přesně čtyřicet let.

Vážně? Kolikátého to vlastně bylo? Nemohl jsem si vzpomenout. Napsal jsem bráchovi zprávu. Taky si nevzpomněl. Zavolał strejzdovi Jackovi. Ale ani ten si to nepamatoval. Zato si pamatoval, že „Gags“ Rankin – náš dědeček – měl pohřeb 9. září, protože to bylo naposled, co svoji sestru Iris viděl.

Devátého září mělo album vyjít. Nikdo to netušil, ale *Songs of Innocence* měly přijít na svět ve stejný den, kdy jsem naposledy mluvil se svojí matkou. Co mělo tohle drobné nevyžádané štěstí znamenat? Byly to jenom náhody? Cením si tajemství každého kosmického rýmu, a tak mě trochu uklidnilo, že asi dělám dobře.

*Free yourself to be yourself
If only you could see yourself.²*

Tahle věta – „Osvobod' se, aby ses stal sám sebou“ – se stala mojí mantrou a najednou jsem si toho spoustu vybavoval.

Jak se Iris smála. Její smysl pro humor černý jako ty její kudrny. Její slabostí byl smích v naprosto nepatřičných situacích. Jednou ji táta, Bob, který pocházel z centra Dublinu, vzal i s její sestrou Ruth na balet a ona ho tam ztrapnila tím, jak skoro řvala smíchy – i když se to snažila tlumit – při pohledu na vyboulené suspensory, co měli tanečníci pod trikotem.

Pamatuju se, že když mi bylo asi sedm nebo osm, strašně jsem zlobil.

Iris mě honila a mávala dlouhou holí, o které jí kamarádka tvrdila, že mě určitě usměrní. Naháněla mě po zahradě a já byl k smrti vyděšený. Ale když jsem se odvážil ohlédnout, zjistil jsem, že se řehtá na celé kolo a ani nejmenší částičkou svojí bytosti nevěří ani v tuhle středověkou výchovnou metodu, ani v to, že zrovna hrozně zlobím. Pamatuju si, jak

jsem byl v kuchyni a sledoval, jak Iris žehlí bráchovi školní uniformu, a nahore v patře tiše předla vrtačka, protože tam náš táta-kutil právě věšel vlastnoručně vyrobenou poličku.

Najednou se dal do křiku. Byl to nelidský křik, zvířecí vytí. „Iris! Iris! Volej sanitku!“

Rozběhli jsme se ke schodům a našli ho nahore: pořád ještě držel tu vrtačku, kterou si zřejmě provrtal rozkrok. Vrták sklouznul, a on se tam teď ztuhlý hrůzou děsil, že už se mu nikdy nepostaví. „Já jsem se vykastroval!“ plakal.

Když jsem viděl, jak tam táta, ten obr z Cedarwood Road 10, leží na zemi jak podřátý, taky jsem byl v šoku. A vůbec jsem nevěděl, co to znamená. Iris věděla, co to znamená, a i ona byla v šoku, ale její výraz svědčil ještě o něčem jiném. Byl to výraz krásné ženy, která potlačuje smích, a pak výraz krásné ženy, která už ten smích potlačit nedokáže. Hurónský smích, jako když odrzlá holka v kostele ve snaze nespáchat řehotem svatokrádež nakonec vyprskne o to hlasitěji.

Sáhla po telefonu, ale jak byla smíchy zlomená v pase, vůbec nemohla vytočit číslo záchranky. Táta to navzdory zranění zvládnul sám a přežil. Jejich manželství tuhle příhodu taky přežilo. Vzpomínka na ni přežila dodnes.

Iris byla praktická žena. Spoustu věcí uměla udělat sama. Uměla vyměnit šňůru u konvice, a taky uměla šít. Šila jako bohyně. Když jí táta zakázal, aby šla se svými nejlepšími kamarádkami z Cedarwood Road dělat uklížečku k Aer Lingus, začala si přivydělávat jako švadlena.

Kvůli té práci na letišti se tenkrát strašně chytli, vlastně si nepamatuju, že by se někdy jindy hádali. Byl jsem u sebe v pokoji a špicoval uši: máma mu vzdorovala, častovala ho proslovem na téma „ty mi nešéfuješ“. A nutno říct, že to on opravdu nedělal. Když nezabraly příkazy, pomohly prosby: nakonec se možnosti pracovat s kamarádkami na dublinském letišti vzdala. Když jsem se o spoustu let později vracíval z turné, vždycky jsem bolestně toužil po tom, abych u příletů potkal její velké přítelkyně Onagh a Winnie. Iris odešla, ale nějak jsem ji tam vedle nich dokázal vidět.

NEDĚLNÍ RÁNO U DVAKRÁT SVATÉHO CANICE

*Hold me close, hold me close and don't let me go.
Hold me close like I'm someone that you might know
Hold me close the darkness just lets us see
Who we are
I've got your light inside of me.³*

Bob byl katolík, Iris protestantka. Jejich manželství se vymykalo tehdejšímu irskému sektářství. A jelikož Bob byl toho názoru, že v náboženském vzdělání dětí má rozhodující slovo matka, každou neděli ráno nás a mámu vysadil ve Finglas u protestantského kostela svatého Canice. Zatímco on pokračoval ještě o kus dál, do katolického kostela. Což byl taky kostel svatého Canice.

Že se v tom člověk těžko vyzná? Přesně tak.

Ty dva kostely ležely jen něco přes kilometr od sebe, ale v šedesátých letech byl v Irsku kilometr velká dálka. Tou dobou měli „prods“ lepší písničky a katolíci vystupovali v lepších hadrech. Gavin Friday, můj kámoš z horního konce Cedarwood, říkával: „Římský katolíci jsou glamrockeři víry.“ A bylo to tak – viz ty svíčky a psychedelické barvy, modrá, šarlatová a kardinálská fialová, kadidlo místo kouřových bomb a zvonění na zvoněčky. Protestanti to líp uměli s velkými zvony, protože, jak Gavin říkal, si je mohli dovolit. Pro velkou část obyvatel Irska protestantské vyznání jednoznačně splývalo s bohatstvím. Mít jedno nebo druhé, to podle poněkud pokřiveného myšlení, které v šedesátých a sedmdesátých letech panovalo, nutně znamenalo kolaborovat s nepřítelem – to jest s Británií. Ve skutečnosti z řad stoupenců irské církve pocházeli ti nejslavnější irští povstalci a na jih od hranic byly její kongregace ve všech směrech skromné, plně skromných a milých lidí. Jediná věc, na kterou by si člověk mohl stěžovat, rozhodně nebyla bigotnost, nýbrž dobrosrdečnost. Na těch jejich zahradních slavnostech a dobročinných bazarech hrozilo maximálně, že se udusíte bublaninou. Vlídnost irské církve měla přímo smrtící potenciál.

Můj táta choval k církevní komunitě, do které se přiženil, velkou úctu, takže po vlastní bohoslužbě o kus dál v téže ulici se vrátil ze svého Svatého Canice k tomu našemu, počkal, až jeho žena a děti vyjdou ven, a pak nás všechny odvezl domů.

Iris a Bob vyrostli v centru Dublinu kolem Oxmantown Road, oblasti, které se v okolí říkalo Krávov, protože se tu každou středu konal opravdový jarmark jako na vesnici. Bylo to kousek od parku Phoenix, což je, jak vám každý starousedlík řekne, největší městský park v Evropě, a Bob a Iris sem rádi chodili na procházky a koukat se na jeleny, co se tam volně pasou. Bob dělal něco, co bylo pro Duba (jak se obyvatelům centra říkalo) trochu nezvyklé: v parku hrával kriket, a jeho maminka, babička Hewsonová, zase na BBC sledovala výsledky mezinárodních kriketových utkání.

Kriket v Irsku nebyl zrovna dělnický sport. Když si k tomu přičtete, jak si táta šetřil, aby si mohl koupit desky se svými nejoblíbenějšími operami, a jak bral ženu a švagrovou na balet – a jak pak nedovolil mámě, aby na letišti „šúrovala“, jak tomu říkal, i když její kamarádky to dělat mohly –, asi vám dojde, že Bob byl maličko snob. Měl jiné zájmy, než bylo u nich v ulici obvyklé. Vlastně byla trochu jiná celá jeho rodina. Táta a jeho bratr Leslie ani neměli moc silný dublinský přízvuk. Když mluvili, znělo to jako z telefonu.

Tátovo příjmení, Hewson, je zvláštní i v tom, že je to příjmení jak katolické, tak protestantské. Na jednom turné po Velké Británii jsem v nějaké nóbl hospodě viděl listinu s příkazem k popravě Karla I. Mezi padesáti devíti signatáři byl i jistý John Hewson. Být republikán je fajn, ale být Cromwellův podržtaška? Nic moc.

Už jako dítě jsem si všiml, že Hewsonovi se v životě řídí spíš hlavou, kdežto Rankinovi tělem. Hewsonovi o všem moc přemýšleli. Tak například táta by nikdy nešel jen tak navštívit svoje sourozence, protože by ho třeba zrovna nemuseli chtít vidět. Potřeboval, aby ho pozvali. Moje maminka – za svobodna Rankinová – mu říkala, ať k nim prostě zaskočí. Co na tom je? Jsme přece rodina. Rankinovi se celý den smáli, což Hewsonovi tak úplně neuměli, ale zato se dokázali zabavit tím, jak byli vzteklí. Strašně vzteklí.

To jsem asi trochu podědil.

A je tu ještě jeden rozdíl. Rankinovi jsou náchylní k mozkovému aneurysmatu. Z pěti sester Rankinových na aneurysma zemřely tři. Včetně Iris.

JEŽÍŠI, IRIS, JOSEFE!

Zpívat na veřejnosti mě moje maminka slyšela jen jednou. Hrál jsem faraóna v muzikálu Andrewa Lloyda Webera *Josefa jeho úžasný pestrobarevný plášť*. Ta role byla původně psaná pro imitátora Elvise, takže jsem ji podle toho pojal. Oblékl jsem se jako Elvis, špulil jsem rty a málem jsem zbořil divadlo. Iris se smála a smála. A jako kdyby ji překvapilo, že umím zpívat, že mám hudební nadání, což je zvláštní, protože jsem na to upozorňoval celkem často.

Už jako malý kluk, který sotva dosáhl ke klávesám, jsem byl okouzlený pianem. Jedno jsme měli u nás v kostele a pro mě byla posvátná každá chvílka, kterou jsem s ním mohl strávit o samotě. Celou věčnost jsem dokázal zkoumat, co dělá která klávesa nebo co se stane, když stoupnu na některý pedál. Netušil jsem, jak to pedál dělá, že drží zvuk, nešlo mi do hlavy, že něčím tak jednoduchým se náš kostel promění v katedrálu. Vzpomínám si, jak jsem nahmátnul tón a pak jsem hledal další, který by se k němu hodil. A pak další. Narodil jsem se s hlavou plnou melodií a zkoumal jsem, jak to zařídit, aby je svět uslyšel.

Iris po těchhle znameních nepátrala, a tak je neviděla.

Iris nebyla romantická: byla to pragmatička. Byla to šetrná žena, která si sama šila šaty. Když se moje babička rozhodla prodat svoje piano, moje náznaky, že by se skvěle hodilo k nám domů, nemohly být okatější.

„Ale prosím tě, kam bychom ho asi dali?“ My žádné piano mít nebudeme. Nevejde se.

Iris dostala ještě jednu možnost to napravit. Když mi bylo jedenáct, rodiče mě přihlásili na základní školu při katedrále svatého Patrika v centru města, která byla proslavená svým chlapeckým sborem.

Ředitel školy pan Horner se zeptal, jestli bych neměl zájem do sboru chodit. Úplně se mi zatetelilo srdce, ale byl jsem nervózní, jako když si jedenáctiletý kluk má nárokovat talent, ke kterému se moc nehlásí. Iris vycítila moje rozpaky a odpověděla za mě: „To rozhodně ne. Paula zpívání nezajímá.“

Jelikož jsem k hudbě tíhnul tak očividně, může tohle její chování působit trochu zvláštně a jako kdyby svého mladšího syna moc nevnímala, ale já myslím, že to tak nebylo. Iris problémy nevytvářela, Iris je řešila. Iris byla praktická.

Z KATEDRÁLY DO CHRÁMU

*Once we are born, we begin to forget
The very reason we came
But you I'm sure I've met
Long before the night the stars went out
We're meeting up again.⁴*

V září 1972 mi bylo dvanáct a začal jsem chodit na střední školu Mount Temple, tedy „Chránová hora“. Když jsem chodil na základní školu při katedrále svatého Patrika, byl jsem nešťastný já i ta škola. Poslední kapkou byla učitelka španělštiny zvaná Babizna, která, jak jsem byl přesvědčený, mi škrtala v úkolech, i když se na ně ani nepodívala. Připadalo mi, že mě šikauje, jenže pak se stalo něco, co začalo jako vtíp a skončilo jako šikana z mojí strany. Když bylo hezky, Babizna si vždýcky vzala úhlednou plastovou krabičku s obědem ven a sedla si s ní do parku na lavičku ve stínu úchvatné katedrály svatého Patrika, největšího kostela v celé zemi. Žáci od Svatého Patrika o polední přestávce do parku nesměli, ale já přišel na to, kde se dá přelézt plot, a jednoho dne se nám ještě s pár komplici povedlo úspěšně se jí do té její obědové krabičky trefit psím lejmem. Byla to pomsta za to, jak se ona chovala k našim úkolům. Kus toho exkrementu jí asi spadl i do vlasů a byl z toho velký průšvih. Samozřejmě že si Babizna chtěla v dalším roce další fekální příhody odpustit, a tak mi bylo navrženo, že by mi třeba bylo lépe jinde. A zde vstupuje do děje Všeobecné gymnázium Mount Temple.

Mount Temple bylo vysvobození.

Byla to škola nepreferující žádné vyznání, byla koedukovaná a experimentální, na svou dobu a na konzervativní Irsko něco nevídaného. Místo tříd A, B nebo C se šest prvních ročníků jmenovalo D, U, B, L, I a N. Žáky tady vybízeli, aby byli sami sebou, aby byli kreativní, aby nosili vlastní oblečení. A chodily sem holky. A taky nosily vlastní oblečení.

Dojet sem, to byl oříšek – znamenalo to dvě cesty autobusem, jednu dlouhou jízdu ze severozápadu města do centra a druhou z centra na severovýchod. Ale dalo se tam jezdit na kole, s čímž jsme můj kamarád Reggie Manuel a já začali. Na jednom nekonečném stoupání jsme se naučili držet se mlékárenské dodávky, a já vlastně nevím, jestli jsem si kdy připadal svobodnější než v dobách, kdy jsme s Reggieem šlapali do školy. Kvůli počasí se na kole nedalo jezdit pořád a někdy jsme prostě tu

úpornou cestu autobusem museli absolvovat, ale vynahradili jsme si to vždycky v pátek po škole, kdy jsme se tím pádem ocitli v centru a mohli jsme zajít na Talbot Street do obchodu s deskami Dolphin Discs. A mohli jsme okukovat obálky alb, jako byla *Raw Power* od Stooges nebo *Ziggy Stardust* Davida Bowieho.

MUŽI A ŽENY, KTEŘÍ SPADLI NA ZEM

17. května 1974 v půl šesté večer jsem před Dolphin Discs nestál z jediného důvodu: stávkovali řidiči autobusů, a tak jsme do školy museli jet na kole. Už jsme byli doma, když ulice kolem Dolphin Discs úplně zdemolovala bomba umístěná v autě zaparkovaném na Talbot Street. Další bomba vybuchla na Parnell Street a ještě jedna v South Leinster Street, všechny během pár minut. Byl to koordinovaný útok extremistické skupiny ulsterských loajalistů, kteří chtěli, aby jih taky okusil, co je to terorismus. Čtvrtá nálož vybuchla v Monaghanu a konečný počet obětí se ustálil na třiatřiceti, včetně mladé těhotné maminky, celé rodiny O'Brienových a Francouzky, jejíž rodina přežila holocaust.

Ten den jsem katastrofě neutekl, nýbrž ujel na kole. Guggiho jedináctiletý bratr Andrew Rowen zvaný Kakalhota Delaney jí neujel. Když to bouchlo, on a jeho táta Robbie Rowen zrovna stáli s autem na Parnell Street. Táta zamknul Andrewa v rodinné dodávce a vyrazil zachraňovat lidi z toho zmaru. Andrew s hrůzou sledoval ta smyslu a končetin zbavená těla všude kolem. O spoustu let později jsem se ho zeptal, jestli by mu nevadilo, kdybych o tom dni napsal píseň „Raised by Wolves“. „Počkej vteřinku,“ řekl mi, a když se zase vrátil k telefonu, vysvětlil mi, že v ruce drží střepinu z té původní bomby. Čtyřicet let si kousek té bomby schoval jako důkaz traumatu, které ho připravilo o kus vlastního já. Tak mi to říkal. Když mu bylo patnáct, psalo se o něm v novinách, protože zastřelil zloděje, co se vloupal do obchodu s koly, který Andrew hlídal. Ve dvaceti byl na heroinu a žil v Londýně na ulici. O Andrewovi jsem napsal naši písničku „Bad“.

Dalajláma říká, že opravdovou meditaci o životě lze začít jenom meditací o smrti. Je to trochu ponuré, ale něco na tom je. Ukončenost a neukončenost jsou dva póly lidské zkušenosti. Všechno, co děláme, myslíme si, cítíme, představujeme si a o čem diskutujeme, je rámováno pohledem

na to, zda je smrt konec nebo začátek něčeho dalšího. Nemít víru chce velkou víru. Chce to velkou sílu odolat dávným textům, které naznačují možnost života po životě.

Ve čtrnácti to pro mě vůbec nebylo nic abstraktního.

JAKO SEN, KDYŽ NESPÍM

Je pondělí 9. září 1974 a mně je čtrnáct let. Táta nese moji matku v náručí davem, který se před ním rozestupuje, jako když bílá kulečnicková koule narazí do trojúhelníku barevných. Pospíchá, aby ji dostal do nemocnice. Zhroutila se vedle hrobu, do kterého právě ukládali jejího otce.

„Iris sebou švihla. Iris sebou švihla.“

Moje tety, moje sestřenice a bratřenci. Jejich hlasy šumí jako vítr v korunách. „To bude dobrý, to bude dobrý. Jenom omdlela.“

Švihla švihla ... šepot ve větru ... sebou sebou sebou ... Iriss ssebou šššššvihla. Než bych já nebo kdokoliv jiný řekl švec, táta už Iris naložil dozadu do Hillmanu Avenger a za volant si sedl můj brácha Norman, je mu jen jednadvacet, a už řídí únikový vůz. Ale před tragédií se ten den uniknout nedá. Já zůstávám s bratřenci na hřbitově, abych dal poslední sbohem dědečkovi, a pak se všichni tak trochu sklesle dověčeme domů k babičce, na Cowper Street 8, kde se malá kuchyně změnila v továrnu produkující sendviče, sušenky a čaj.

V téhle typické řadovce se dvěma místnostmi dole, dvěma v patře a záchodem venku jako by se ten den mačkaly tisíce lidí a všichni jako zázrakem dostali najíst.

Jenom o tři dny dřív děda tancoval a zpíval s Michaellem Finneganem z magnetáku na oslavě padesátého výročí své svatby. Užíval si to tak, až se jeho děti strachovaly, že se v noci probudí a nedojde na záchod, a tak mu nechaly u postele kbelík. Ráno našly kbelík převržený a dědu mrtvého. V noci po oslavě umřel na infarkt.

Dneska se celá Rankinovic rodina, všechny sestry, bratři, bratřenci a sestřenice, mačkají v tom mrňavém cihlovém domečku, a i když je to dědův pohřeb a i když sebou Iris švihla, my jsme děti, a tak běháme po domě a smějeme se s bratřenci. Dokud někdo nerozrazí dveře, až prásknou o stěnu. Ruth, mamincina mladší sestra a nejlepší kamarádka, vrazí dovnitř s Teddym, svým mužem, který pláče.

„Iris umírá ... Iris umírá,“ vyhrkne Teddy. „Měla mrtvici.“

A začne kvílet, ale to už všichni chtějí vědět, co se vlastně stalo, a shluknou se kolem nich, aby se to dozvěděli.

Iris je jedna z osmi sourozenců z domu číslo 8. Má čtyři sestry – Ruth, Stellu, Pat a Olive – a tři bratry: nejstaršího Clauda, pak Alexe a Jacka, který má za ženu Barbaru: právě s tímhle párem jsem se pak z celé rodiny sblížil nejvíc, už teď s nimi o prázdninách jezdíme do jednoho karavanu. Jack a Barbara se tisknou v jednom hloučku s Ruth a Teddym. Vzhlednu k Barbaře – která později moji matku v mnoha ohledech zastoupí – a uvidím tíhu jejího žalu. Jako kdyby gravitace zesílila na dvojnásobek.

Barbara sotva stojí na nohou. Ruth, která si s maminkou byla blízká nejen věkem, okamžitě převezme úlohu své starší sestry a začne se dávat dohromady.

Tohle všechno se seběhne během jediného okamžiku těsně předtím, než si někdo uvědomí, že jsem tu i já, Irisin mladší syn. Možná bych se tuhle zprávu neměl dozvědět zrovna teď a takhle. Ale já to slyšel. Je mi čtrnáct a jsem podivně klidný. Řeknu máminým sourozencům, že všechno bude dobré. Ale ono to dobré není. A nebude.

Všechno bude jinak.

O tři dny později Normana a mě vezmou do nemocnice, abychom se s mámou rozloučili. Žije, ale jen tak tak. Je tu i zdejší duchovní, Sydney Laing, s jehož dcerou zrovna chodím. Před nemocničním pokojem sedí Ruth a vzlyká. Je tu i Barbara. A můj otec, v jehož očích je snad ještě méně života než v těch máminých. Když Norman a já vejdem do pokoje, jako by proti nám stál celý vesmír, ale Iris vypadá klidně. Těžko si představit, že velká část její bytosti už odešla. Pořád mi někdo připomíná, že stačí mít tolik víry, co by se vešlo do hořčičného semínka, a můžeš pohnout horou. Jenže tahle hora, to je mamiččina smrtelnost a nechce mi uhnout z cesty. Vezmeme ji za ruku a řekneme sbohem. Něco cvakne, ale my to neslyšíme. Je to vypínač. Vypnul se stroj, který dával Iris teplo. Elektřina. Cívka, z níž se odvíjely její všední dny, se zastavila. Iris je pryč.

*The stars are bright but do they know
The universe is beautiful but cold.⁵*

Někdy si připadám jak dítě, co matku nemá, zpívá se ve starém spirituálu. Co s člověkem ztráta matky vlastně udělá? Vycítí nějak dítě, že se jeho matka rozhodla odejít?

Možná je opuštěnost základem paranoie. John Lennon, Paul McCartney, Bob Geldof, John Lydon – je tolik rockových zpěváků, co přišli o matku hodně brzy. To přece musí mít nějaký význam. Jeden kamarád mi jednou říkal, že hip hop se točí kolem podobného pocitu opuštěnosti: v tomhle případě sedí za volantem ujíždějící táta.

PO ŘÁDCÍCH OD IRIS K ALI

Dunivé bicí, velké melodie, velké emoce. Odjakživa mám rád velkolepou hudbu. Písně jsou moje modlitby. Taky v písních žiju, a když žijete ve svých písních, chcete mít jistotu, že tam bude dost místa. Prostor písni je důležitá věc. Musí se do ní vejít váš citový život, a tak spousta emocí, které jsem nedokázal vyjádřit jako mladý kluk z Cedarwood Road 10, od té doby dostala průchod v písních U2.

V těch písních jsem doma.

Když jsem psal „Iris“, uvědomil jsem si, že jsem se klikatou cestou prozpíval od své matky k Ali, což je pochopitelné, leč neodpuštělné. Muž by si nikdy neměl svoji milenkou plést se svojí matkou, protože to je past, do které se může chytit leccjaká dívka s pečovatelskými sklony a leccjaký sobecký kluk jí může využít. Nicméně přesně to se tady stalo. Zpíval jsem pro Iris, a pak už to najednou nebylo pro ni.

*You took me by the hand
I thought that I was leading you
But it was you made me your man
Machine
I dream
Where you are
Iris standing in the hall
She tells me I can do it all.⁶*

První dárek, co jsem Ali koupil, byl *The Man-Machine* od Kraftwerk, protože podle všeho poslouchala jenom cajdáky, co si kupoval její táta. Tehdy jsem to ještě netušil, ale Ali se měla stát tím, kdo ve mě bezmezně

věří, když už tou osobou nemohla být moje máma. Ještě jsem to netušil, ale když mi o hodně let později umřel táta, právě Ali mi vysvětlila, že jsem ho z nějakého důvodu vinil z Irisiny smrti a že ten vztek, který jsem v sobě měl a který mě ještě dneska občas přemůže, pramení právě odtud.

*Iris playing on the strand
She buries the boy beneath the sand,
Iris says that I will be the death of her
It was not me.⁷*

Ten vztek, to je rock.

Všechn ten vztek, co tě od papíru dožene na pódium. Každý večer se prozpíváš k němu a skrz něj.

Já ji nezabil; zabil jsi ji ty, protože jsi ji ignoroval.

Mě ignorovat nebudeš!

Iris.

Už tu píseň nezpíváš; to ona zpívá tebe.

Nejdůležitější a taky nejtěžší cesta, kterou musí urazit každý interpret, je ta, po které utíká vlastní plachosti. Ale když se vám to povede, stane se scéna místem, kde jste doopravdy doma, kde jste nějakým zvláštním způsobem naplno sami sebou.

Yeats to vystihl.

*Ach, pohled štěstím září a hudba tělem smýká
Jak rozlišit jen máme od tance tanečníka?*

5

GUGGI

10

Home of BONO

CEDARWOOD
ROAD

and BOB HEWSON

'a baritone who
thinks he is a tenor'
an actual tenor

140

MR FRIDAY 20

Cedarwood Road

*I was running down the road
 The fear was all I knew
 I was looking for a soul that's real
 Then I ran into you
 And that cherry blossom tree
 Was a gateway to the sun
 And friendship once it's won
 It's won... it's won.¹*

Můj táta měl tenor a zpíval opravdu, ale opravdu dobře. Dokázal svým zpěvem lidi dojmout, a abyste dojali lidi muzikou, nejdřív se musíte nechat dojmout sami.

Vidím, jak táta stojí na Cedarwood Road v obýváku před kotoučovým magnetákem a v ruce drží máminy pletací jehlice. Je dirigent. Diriguje Beethovena, Mozarta a Elisabeth Schwarzkopfovou, když zpívala *Čtyři poslední písně* Richarda Strausse.

Zrovna teď poslouchá *Traviatu*, oči má zavřené, zasníl se.

Hudba ho pohltila, už tu není. Vlastně přesně neví, o čem *La traviata* je, ale cítí to. Rozhádaný otec a syn, odvržení a zase se navrátivší milenci. Cítí, jak je lidské srdce nespravedlivé. Jemu zlomila srdce hudba. Nevšiml si, že jsem v pokoji taky a dívám se na něj. Ještě hodně let potom jsem nechápal, jaká opera se mu to odehrávala v hlavě. Ale hudba byla zjevně jeho jediný únik. Nebylo moc jiných věcí, které by doopravdy vnímal.

Je jenom pár cest, jak z malého dítěte udělat showmana a stadiónového zpěváka. Buď mu můžete říkat, že je úžasný a že svět potřebuje jeho hlas slyšet, že nemá se svým talentem sedět v koutě, nebo ho můžete prostě a jednoduše ignorovat. Ten nezáměr otce-tenora o hlas jeho syna byl dost těžko vysvětlitelný, ale možná sehrál zásadní roli.

Po mámině odchodu se samotná Cedarwood Road proměnila v operu. Najednou jsem uvízl v domě, kde tři chlapi, co byli zvyklí pořávat na televizi, najednou pořávají jeden na druhého. Žijeme mezi vztekem a melancholií; žijeme v tajemství a melodramatu.

Námětem té opery je nepřítomnost ženy jménem Iris, a hudba tu hřímá proto, aby se dalo vydržet ticho, do kterého se dům zahalí vždycky, když padne její jméno. Což není nikdy, protože takhle se ti muži snaží vyrovnat se svým žalem. Předstírají, že žádný není.

Stejně jako není Iris.

Tři muži, co se vyrovnávají s žalem tak, že o něm vůbec nemluví. Jeden z těch mužů je ještě kluk, a ten má kvůli tomu ještě dnes tak málo vzpomínek na maminku, že je z té řeky ticha, která se ji pokusila utopit, vůbec nedokáže vylovit. A v té řece ticha by býval utonul i náš hrdina, kdyby mu jeho starší brácha nehodil lano, které mu zachrání život.

Kdyby ho nevytáhl na dřevěný vor, který ho doveze na břeh. Ten vor je kytara – záchranné lano a zbraň v jednom.

Můj bratr Norman vždycky uměl věci řešit tím nejpraktičtějším způsobem, byl to rozený technik, opravář světa kolem sebe, který uměl věci rozebírat a zase je dávat dohromady. Ať to bylo cokoli. Motor své motorky, hodiny, rádio, hi-fi věž. Norman miloval techniku a miloval muziku, a oboje se zhmotňovalo ve velkém cívkovém magnetofonu Sony, který hrdě trůnil uprostřed stolu v našem „parádním pokoji“. Norman byl natolik podnikavý, aby mu došlo, že s magnetákem není třeba hudbu kupovat. Stačilo půjčit si od kamaráda nějaké album na hodinu, a bylo jeho navždycky. V raných sedmdesátých letech jeho rozsáhlá sbírka písní a alb obsadila větší část mého vnitřního života. Obsahovala všechno možné od Beatles přes Rolling Stones po Bowieho a The Who, a dokonce i folkaře Boba Dylana, Leonarda Cohena a Neila Younga.

Norman byl o sedm let starší než já; když jsem chodil na Mount Temple, on už pracoval, a tak byl ten magneták vždycky po příchodu ze školy moje jediná společnost. Někdy jsem v podvečer už míval strašný hlad,

ale i tak jsem zapomněl na celý svět. Stál jsem před magnetákem přesně jako táta a bylo mi jedno, že dům třeba shoří, protože já poslouchal operu. Poslouchal jsem *Tommyho* od The Who. Z kuchyně se valil hustý kouř a vkrádal se do obýváku.

Norman mě naučil hrát na kytaru. Naučil mě akord C, taky géčko a mnohem těžší F, při kterém musíte jedním prstem umáchnout dvě struny.

Což jde o to hůř, když jsou struny vysoko nad hmatníkem, a to na jeho laciné kytare byly. Ale pod jeho vedením jsem se naučil hrát „If I Had a Hammer“ a „Blowin' in the Wind“. Měl zpěvník s písničkami Beatles, který mě zavedl ještě dál. Nebyly v něm jen akordy a noty: byl plný surreálních obrázků z jejich písniček. Zatímco můj kamarád Guggi ty obrázky usilovně obkresloval, já vymýšlel, jak na bráchovu kytaru zahrát „I Want to Hold Your Hand“, „Dear Prudence“ nebo „Here Comes the Sun“.

S Normanem jsme se hodně hádali. Byl to prudeš, ale taky to byl chytrý kluk, co by býval měl jít na univerzitu, stejně jako tam měl jít náš táta. Získal stipendium na uznávanou vzdělávací instituci zvanou jednoduše Střední škola, renomovaný protestantský ústav s matematicko-fyzikálním zaměřením, který proslul hlavně jako alma mater Williama Butlera Yeatse. Ale Normanovi tam v jeho uniformě z druhé ruky, s knížkami z druhé ruky a tátovou katolickou vírou z druhé ruky nebylo dobře. Připadal si před těmi protestantskými kluky z jižního Dublinu méněcenný.

Norman byl od přírody optimista, ale občas na něj padla melancholie, a to pak stálo za to. K Iris měl hodně blízko, občas jsem slyšával, jak se spolu baví o holkách, co se mu líbily, a jak je těžké se k nim dostat blíž. A pamatuju si, že mu Iris pomáhala řešit akné. Iris byla taky opravářka, jako Norman: byla to opravářka srdcí.

JÁ – NERD V UTAJENÍ

Nepamatuju se přesně, kdy jsem se naučil hrát šachy, ale nejspíš to bylo někdy v létě v Rushi, městečku na severním pobřeží kousek od Dublinu. Děda Rankin – mamčin táta – tam měl starý železniční vagón, který přebudoval na letní sídlo. „Na chatě“ nebylo moc co dělat. Byly tam karty, dal se tam hrát pasíans nebo jednadvacet, ale mě koncept šťastné náhody moc nezajímal ani jako dítě. Zajímal mě můj táta, a když zrovna nehrál golf, nečetl si nebo nebyl někde se švagry, snažil jsem se upoutat

jeho pozornost. Prahnuj jsem po jeho náklonnosti. Pamatuju se, jak spolu jdeme po molu a jak mě jeho dlaň hřeje zezadu na krku.

Když mi bylo asi osm nebo devět, naučil mě hrát šachy, já se do jejich permutací a kombinací rychle vpravil, a ještě než jsem začal studovat osvědčená a prověřená zahájení, vymýšlel jsem si vlastní.

Nejdřív jsem si myslel, že mě nechává vyhrát, ale postupně mi došlo, že to tak není. Tohle byl způsob, jak si zajistit, aby přestal věnovat pozornost něčemu jinému a zaměřil ji na mě: být lepší než on, rozdrtit ho! Bob nerad prohrával, a možná právě tenkrát jsem zjistil, že já jsem na tom stejně. Díky šachům jsem se dozvěděl jednu z nejdůležitějších životních pouček: v téhle hře nejde o štěstí, ale o strategii, a dobrá strategie umí štěstí obvykle trumfnout. A umí trumfnout i smůlu.

Dávno předtím, než můj pubertální život rozdrtily a povznesly dvě mocné síly jménem holky a muzika, jsem začal žít tajným životem s místními šachisty. Niall Byrne, který bydlel o dva domy vedle, a Joseph Marks z Cedarwood Park byli dva hrozně chytří kluci. A byla s nimi legrace. Jak jsme se zlepšovali, bylo čím dál těžší najít dobré protihráče, takže jsme se účastnili šachových turnajů pro dospělé. Člověk nemusí být geniální psycholog, aby uhodl, proč pro nás byl takový zážitek podrtit nějakého dospělého. Byl jsem blahem bez sebe, když jsem nastoupil proti chlápku, co si na začátku partie pohrdavě četl noviny – hrát proti dítěti bylo tak pod jeho úroveň! Nejradši jsem měl bleskovky. Sedět v deseti letech proti člověku pětikrát staršímu, než jste vy, koukat se, jak se naštvane šklebí, a prohánět ho po šachovnici, to byla naprosto nová úroveň zábavy.

Pomalu mi docházelo, že mi docela dobře jde to, co hodně lidí považuje za složité, ale na oplátku mi nejdou věci, co jsou pro ostatní snadné. Nejsm si jistý, jestli to byla dyslexie, protože se čtením jsem problémy neměl, ale i když mi to ve škole celkem šlo, začalo mě trápit, že nebudu excelovat. S příchodem na Mount Temple se mi zlepšil prospěch a učil jsem se líp než u Svatého Patrika, ale když Iris umřela, úplně jsem se přestal soustředit.

Učitelé lomili rukama, jak strašně škrábu, když přece dopisy, co jim píše můj otec, jsou psány nádherným krasopisem. Ptali se, jestli jsem si všiml, že v písemkách vynechávám celé pasáže, nebo jak je možné, že mi jde vyšší matematika, ale v základních věcech plavu. Vysvětlit jsem to nedokázal.

Miloval jsem poezii a historii, ale připadalo mi, že nejsem tak chytrý jako moji kamarádi. A protože jsem si připadal hloupý, začal jsem být vzteklý. Někde hluboko v sobě jsem měl zasutý strach, že jsem průměrný.

Ještě jsem nevěděl, že se budu celý život vymezovat proti myšlence, že kdokoliv může být průměrný. „Nikdo nemusí být tuctový, když sám sebe přijme takového, jak ho Bůh stvořil.“ Takhle to formuloval básník Patrick Kavanagh.

Sebevědomí mě v mnoha směrech opouštělo. Přestal jsem hrát šachy, ne proto, že bych je už neměl rád, ale začalo mi připadat, že nejsou cool, a neměl jsem mámu, aby mi vysvětlila, že ty opravdu cool věci tak na první pohled často nevypadají.

Mimo šachovnici jsme se s Bobem věnovali slovním přestřelkám, a i když jsem na něj nebyl vyloženě drzý, dával jsem mu dost záminek, aby mu občas bouchly saze. Hádali jsme se spolu, ještě když Iris žila, ale když umřela, hádali jsme se víc. Mnohem víc. Naše potyčky byly většinou verbální, jen někdy zdůrazňoval, že se musí držet, aby mě nepraštil. Po pravdě řečeno ovšem od mých čtrnácti věděl, že by to pro něj nedopadlo dobře. Začalo to vždycky zcela nepředvídatelně. Norman to ještě vyšponoval. Přišel domů z práce a já se koukal na televizi, nedělal jsem si úkoly, neuvařil jsem večeři. Začal se do mě navážet. Já mu to oplatil. Občas jsme já nebo Norman skončili na zemi. Bob mi párkrát málem jednu vrazil, ale já na to nikdy nereagoval, i když někdy už jsem měl namále.

*Sleepwalking down the road
I'm not waking from these dreams
Alive or dead they're in my head
It was a warzone in my teens
I'm still standing on that street
Still need an enemy
The worst ones I can't see
You can... you can.²*

Ale tak už to mezi otci a syny chodí. Atmosféra zhoustne, vzduch se nějak změní v zeď, a kdyby syn tuhle zeď prorazil ranou mířenou k otci, už by nikdy nic nebylo jako dřív.

Norman zuřil.

Bob zuřil.

Já jsem zuřil.

Kus toho mého vzteku pramenil z vědomí, že v sobě něco mám, ale nedokážu to odhalit. Z vědomí, že jsem chytrý, ale že neumím být chytrý ve škole.

Ale taky jsem se zlobil kvůli mámě. Věřil jsem, že to zvládne, a ona to nezvládla. Tvrdil jsem její sestře, že se z toho dostane. Utěšoval jsem tety a říkal jim, že to zvládneme my všichni.

Jenže člověk na svoje modlitby ne vždycky dostane takovou odpověď, jakou by si přál. To jsem tenkrát nevěděl. A kvůli tomu jsem taky zuřil, a asi jsem mu to i nějakým divokým, iracionálním způsobem vyčítal: on, hlava rodiny, se podepsal na jejím zničení.

Za to, že jsme se všichni ocitli v tomhle průšvihy, určitě může on.

OPERA JMÉNEM BOB

I když Bob Hewson sám měl k hudbě hluboký vztah, v tom, že není potřeba pořizovat piano, byl se svou ženou zajedno. A ani se mě nikdy nezeptal na moje hudební pokroky. Strašně rád si povídal o opeře, ale ne se svými syny. Četl Shakespeara, maloval, hrál. Ne že by to u Dubliňana z dělnických vrstev bylo něco nevídaného, ale rozhodně to nebylo obvyklé. Měl prostě vytríbený vkus.

Hudba byla jeho velikou vášní. Ještě léta po Irisině smrti dokázal dojmout k slzám plný pokoj příbuzenstva, když spustil „For the Good Times“ od Krise Kristoffersona. Pořád mi vrtá hlavou, jestli to zpíval z mamincina pohledu: „Najdi si někoho, já to zvládnou...“ a tak dále. Jakožto zručný manipulátor uměl troškou falzetu rozkrápnout každé srdce jako vajíčko. Jako tenor stál opravdu za to, a mně jednou řekl, že jsem „baryton, co si myslí, že je tenor“. Famózně mě setřel, a měl vlastně docela pravdu.

Vážně jsem baryton, co si myslí, že je tenor.

Když přemýšlím o tátovi a opeře, nevybavují se mi jen ty chvíle, kdy ho pohltila *La traviata* nebo když jsem ho o něco později sledoval na jevišti, jak s Coolockým hudebním spolkem, s vrstvou oranžového líčidla na tváři, zpívá úryvky z oper Gilberta a Sullivana. Když přemýšlím o tátovi a opeře, myslím na takové ty dramatičtější kusy, protože Bob Hewson sice zpíval v komických operách, ale sám byl mnohem vážnější. A slovem „dramatický“ se navíc dá dost výstižně popsat náš vztah. Já byl našťvaný teenager, on byl našťvaný dospělý, irský chlap, který vůbec netušil, co si počít s dospívajícím klukem. Doba se na něm podepsala: jeho děti ho vlastně nikdy moc nezajímaly, teď se z něj stal jediný rodič a nelíbilo se

mu to. Já měl zájem o jeho zájem, a navíc ve mně byl zárodek showmana, a showmani nejvíc ze všeho nesnášejí, když si jich někdo nevšímá.

*If the door is open it isn't theft
You cannot return to where you've never left
Blossoms falling from a tree, they cover you and cover me
Symbols clashing, bibles smashing
You paint the world you need to see
Sometimes fear is the only place we can call home
Cedarwood Road.³*

Tohle melodrama má jasnou hlavní linku. Syn obviňuje otce ze ztráty matky a z toho, že tím skončil jeho domov. Mladý jelen si vyšlápнул na starého jelena.

Otcovražda. Velké operní téma. Hudba U2 vlastně nikdy nebyla pořádný rock. Pod moderní slupkou je to opera – v hávu současného popu rádí velká hudba a velké emoce.

A vpředu tenor, co se nehodlá smířit s tím, že je baryton. Malý muž zpívá gigantické písně. Kvílí a úpí, snaží se vysvětlit nevysvětlitelné. Snaží se sebe i všechny, kdo ho poslouchají, osvobodit z vězení lidské zkušenosti, která neumí vysvětlit žal.

Možná mě Bob jako teenagera nebral vážně, protože viděl, že to skvěle zvládnou sám. V hlavě ale pořád – a hlavně když zpívám – slyším jeho hlas. Myslel jsem si, že mi stojí v cestě, ale on možná jenom chtěl, aby měl jeho syn pevnou půdu pod nohama, a té v Dublinu v sedmdesátých letech moc nebylo. Bob si myslel, že snění je znak nespokojenosti, a tohle on pro mě nechtěl.

Měl bych mu poděkovat za trpělivost.

Nikdy jsem se mu neomluvil, že jsem se choval jako kretén – to až když tu nebyl.

Když Iris umřela, dům na Cedarwood Road 10 přestal být domovem. Jenom se tam bydlelo. Většinou jsem se tam ze školy vracel s masem a fazolemi v konzervě a krabicí instantní směsi jménem Cadbury's Smash. Reklamy se tvářily, že to je jídlo pro astronauty, ale necítil jsem se po něm ani jako Bowieho Starman, ani jako Eltonův Rocket Man. Vlastně ani jídlo to moc nepřipomínalo. Ale aspoň to bylo jednoduché na přípravu. Prostě jste na ty pidigranule nalili horkou vodu a ony

zmetamorfovaly do bramborové kaše. Tu jsem nakydlal do hrnce, ve kterém jsem si mezitím ohřál fazole a maso z konzervy. A tuhle večeři jsem si snědl rovnou z kastrolu před barevnou televizí, byť to byla obzvlášť černobílá činnost.

Dodnes nerad vařím nebo objednávám jídlo, což možná pramení z toho, že jsem si musel sám vařit už jako puberták. Tenkrát bylo jídlo prostě jenom palivo. Kupovali jsme si levný bublinkový nápoj zvaný Cadet Orange, protože v něm bylo tolik cukru, že jste mohli fungovat, ale byl tak hnusný, že ještě celé hodiny jste neměli na jídlo ani pomyslení. Ten jsme pili, když jsem peníze na jídlo utratil za něco zásadnějšího, třeba za singl Alice Coopera „Hello Hooray“.

Někdy si takováhle hudební transakce – Santanův *Abraxas* nebo *Paranoid* od Sabbathů – žádala, abych investoval peníze na nákup pro celou rodinu. Doznávám, že při podobných příležitostech jsem si pak ten nákup musel půjčit a už se mi ho nepovedlo vrátit. Nebylo to nic těžkého, až na to, že bochník krájeného chleba se pod bundu schovával špatně. Když už o těchhle svých lumpárnách vyprávím, je potřeba dodat, že mi z toho nebylo dobře. V patnácti letech jsem dráhu zločinu a trestu opustil a vrátil jsem se na cestu obchodu a prodeje kalendářů.

VÍTEJTE NA PALUBĚ

V roce 1975 se na nás usmálo štěstí: Norman dostal práci na dublinském letišti. V sedmdesátých letech bylo letiště něco ještě skvostnějšího než barevná televize, zvlášť když byl člověk pilot.

Norman se původně na pilota hlásil, ale z výcviku ho vyřadilo astma, a tak místo toho začal pracovat v Caře, počítačovém oddělení irských aerolinek Aer Lingus. Počítače, říkal si Norman, jsou ještě skvostnější než letiště, a hned jak si trochu vydělal, začal si dělat pilotní kurz na malé letadla.

Koukat, jak letadla startují a přistávají, je zvláštní a nádherná meditace. Jsou lidi – a Norman mezi ně patří –, co tomu dokážou úplně propadnout, a tak se na dublinském letišti každý víkend scházely tisíce irských milovníků letadel a dívali se, jak létající stroje popírají gravitaci a míří pryč, někam, kde je to jiné. Každý let jim podvědomě připomínal, že se v případě nutnosti dá z Irska zmizet. V padesátých a šedesátých letech si jednosměrnou letenku pryč ze země koupilo přes půl milionu Irů.

Táta, Norman a já na Cedarwood Road 10, jen tři kilometry od místa, kde končila ranvej č. 2, jsme měli to štěstí, že Normanovi se povedlo domluvit s vedením Cary a mohl si domů nosit hotovky, co zbyly po pasažérech Aer Lingus. Občas ty alobalové krabičky donesl ještě teplé. Jinak bylo potřeba je třidvacet minut ohřívat v troubě na sto osmdesát pět stupňů.

Pokrmu to byly velice exotické: šunka s ananase, italské jídlo zvané lasagne nebo rýže, která neměla podobu rýžové kaše, nýbrž ostré směsi s fazolemi. Sdílel jsem Normanovi, že jsem horší dezert v životě nejděl.

„To není dezert, a kromě toho půlka světa jí rejži každé den.“

Norman věděl věci, které jiní nevěděli. Představte si to, mít každý den k obědu rýžovou kaši. S tátou jsme sice byli pyšní, že nás Norman zbavil nutnosti nakupovat, nebo dokonce vařit, ale po půl roce jsme si vybavovali jenom tu plechovou pachut'. V noci jsem začal tajně chodit do kuchyně a místo toho aerolinkového jídla jsem se ládoval cereáliemi se studeným mlékem.

Už už jsem si myslel, že přišla záchrana v podobě dalšího kulinárního zázraku, tentokrát ve škole. Oznámili nám totiž, že věk krabiček s obědy končí a přichází éra školní jídelny. Představte si to s fanfárami a hromadným aplausem, tak jsme byli všichni radostí bez sebe. Já ale moc dlouho nejásal. Pan ředitel Medlycott nám totiž vysvětlil, že školní jídelna není dost velká, a tak se obědy nebudou vařit tam. Místo toho nám je budou vozit dodávkou v malých alobalových vaničkách... z toho kreténského letiště! A pak nám hrdě oznámil, že se budou ohřívat třidvacet minut na sto osmdesát pět stupňů v nových troubách, které zakoupila školní rada.

Ještě jsem v životě do letadla ani nesedl, a už jsem to nesnášel. Letadlová strava k obědu a letadlová strava k večeři, to bylo víc, než co mohl jakýkoliv adept rockerství unést. Časem adept rockerství s kapelou přece jenom vzlétl a během těch našich prvních letů s Aer Lingus jsem se vždycky snažil z okénka zahlédnout Cedarwood Road. Když jsem konečně opustil to naše malé město a malý ostrov a povzněl se nad travnaté roviny a fádni předměstí, najednou jsem měl hlavu plnou vzpomínek na telefonní budku u nás v ulici, na mladé kluky s rozbitou flaškou v ruce a s rozbitým srdcem v hrudi, na milé i nevrle sousedy a na zářivé větve sakury mezi naším domem číslo 10 a Rowenovými v čísle 5. A v tu chvíli vždycky přišla letuška a položila přede mě malou alobalovou vaničku.

MR FUDAT 2U + the G-man

Gaan + Guggi

I was coming to understand that you have
the people you need right there beside you
if you can see them. Guggi and I had so much
in finding each other but we were missing
something. Someone -

Stories for Boys

*There's a picture book
With coloured photographs
Where there is no shame
There is no laugh
Sometimes I find it thrilling
That I can't have what
I don't know
Hello hello¹*

Už nevím, jestli jsem *Pána much* četl poprvé v jedenácti, nebo ve dvanácti. Tenhle příběh od Williama Goldinga je o partě britských školáků asi stejně starých nebo mladších, než jsem byl já, co během evakuace za neurčené světové války ztroskotají na ostrově v Tichém oceánu. Je to příběh o tom, jak nám může náš vzájemný strach – nebo strach z „něčeho jiného“ v metafyzickém slova smyslu – formovat představivost a deformovat myšlenky. Je to příběh o konci nevinnosti, který se dodnes odráží v tom, jak přemýšlím, i v tom, jak píšu. A příběh, který měl jednou načrtnout obrysy prvního alba U2 jménem *Boy*, včetně obalu a poslední písničky „*Shadows and Tall Trees*“, která si název vypůjčila ze sedmé kapitoly:

*Who is it now? Who calls me inside?
Are the leaves on the trees a cover or disguise?*

*I walk the street rain tragicomedy
I'll walk home again to the street melody.²*

Když jsem jednou večer šel po Cedarwood Road, sledoval jsem, jak pouliční lampy zmenšují a prodlužují můj stín, a všiml jsem si přitom, že telefonní sloupy se ostře rýsují jako seschlé smrky. Lidé hovořící za dveřmi béžovo-zelených telefonních budek jako by naznačovali, že mimo tuhle levně postavenou a skromnými hypotékami zafinancovanou obytnou čtvrť z padesátých a šedesátých let existuje ještě jiný svět, který stojí za prozkoumání. V naší ulici nebylo moc stromů; pamatuju si jen sakuru, která nějakým zázrakem vyrostla ze štěrkovaného šedého betonu před domem číslo 5, na její crescendo tělových tónů a jak byla růžová a hezká. Ženská. Vždycky časně na jaře se jí z větví snášel pocit jakéhosi přepychu a halil vůni mnohem skromnější životy rodiny Rowenových, kteří tu bydleli. Ten strom působil sexy a duchovně zároveň, a i když tady vůbec nedával smysl, zároveň uměl všechny smysly roztančit. Všem obyvatelům předměstí, co prošli kolem, se tu připomínalo, že život může mít i syté barvy.

ROWENOVÍ A JEJICH RODINNÁ APOKALYPSA

S Derekem Rowenem zvaným Guggi jsme nejlepší kamarádi od mých tří a jeho čtyř let, a to navzdory jeho tvrzení, že se se mnou dal dohromady jen kvůli té houpačce, co jsme měli vzadu na zahrádce.

Nejenže dal Guggi přezdívku mně a díky němu jsem Bono; Guggi nějak ujetě přejmenoval každého člena své rodiny. Tak třeba jeho starší brácha byl Clive Piskoř. Jeho mladší brácha byl Muž Síly a Arranu. Ten ještě mladší Kakalhota Delaney. Jedna jeho ségra byla Glennich Carmichaelová. Druhá byla Bába Jednosměrka, následoval Hawkeye a nakonec Radar, nejmladší bratr, který se objevil na obalech dvou raných alb U2, *Boy* a *War*. Měl ještě jednu sestru, ale ta se narodila až těsně předtím, než odešel z domova, a tak jí říkal jejím opravdovým jménem, Miriam.

Přezdívka Bono nebyla jediná, kterou mi Guggi během let přidělil.

Dostal jsem jich spoustu, jednu srandovnější než druhou. Tahle jména, která jsme si navzájem dávali, nás neměla jen pobavit, ale taky měla tak trochu osvětlit, kdo doopravdy jsme, dosáhnout pod jména, která

nám dali rodiče při narození, ještě než se vyjevila naše osobnost. Ta jména měla vystihnout jak tvar našeho ducha, tak fyzickou podobu. Bono byla zkratka za „Bono Vox z O’Connell Street“, ale Guggi latinsky neuměl, a že to v překladu znamená „dobrý hlas“, to je čistá náhoda. Bonavox je dublinský obchod s naslouchátky a Guggimu se prostě líbilo, jak to zní. Bono Vox z O’Connell Street se postupně zkracoval, nejdřív z něj byl Bonmarie a pak Bono. Předtím jsem byl Steinvich von Heischen a byl jsem velmi vděčný, když tahle fáze pominula. Já zase tomu klukovi z čísla 5 říkal Guggi, protože mi připadalo, že by tak vypadala jeho hlava, kdybyste se ji pokusili zvukově vyjádřit. Taková malba zvukem. Řekněte „Guggi“, koukněte se na něj a hned uvidíte, co myslím. Možná.

Rowenovi – tři sestry a sedm bratrů – bydleli pět vchodů od nás, ale jejich dům skoro nebyl vidět přes spoustu ojetin, co parkovaly kolem. Robbie, Guggiho táta, byl zaníceně zbožný muž, který se neustále chystal na náhlý konec světa. Skoro každý pátek trávil pan Rowen pročítáním inzerátů v *Evening Herald*, jestli se tam nenajde něco, co by se při nadcházející apokalypse mohlo hodit. Věci jako pět set pneumatik. Nebo Oldsmobile model 1957. Nebo hejno slepic a krůt. Živých, žádných mražených, aby se daly sníst nebo prodat.

Občas jsem jezdíval na Mount Temple s Trevorem Rowenem – Mužem Síly a Arranu, později zkráceným na Siláka. Byl to astmatik, jehož sípání a nosové huhňání způsobovaly, že před ním holky polevovaly v ostražitosti. Byl od přírody roztomilý, čemuž vzdoroval dost šíleným a zlomyslným humorem. Byl praktický a vždycky jako ze škatulky, a na cestu do školy se chystal tak, že vždycky stál pár minut před zrcadlem a kontroloval, jestli je všechno, jak má být: jestli má džíny zastrkané do ponožek a špinavě blondatou kšticí vyčesanou do vlny. Když později hrál na basu v kapele Virgin Prunes, vypadal, jako když pračlověka vytáhnete z jeskyně.

Andrew Rowen skončil ve třech písničkách U2, „Running to Stand Still“, „Bad“ a „Raised by Wolves“. O Andym, který svou přezdívku Kakalhotka Delaney získal ve věku dvou let po jisté příhodě s plenkou, bylo známo, že má fotografickou paměť. Měl asi nejvyšší IQ ze všech děcek z naší ulice a někdy měl člověk dojem, že umí nazpaměť *Britskou encyklopedii*. Pamatoval si svoje druhé narozeniny. Pamatoval si spoustu věcí, které by radši zapomněl. Jeho oblíbeným číslem na mejdanech bylo, že promptně odpovídal na zapeklité otázky na jakémkoliv téma.

Jednou jsem si doma v mrňavém pokojíčku na Cedarwood Road dělal úkoly, kouknul jsem se z okna a kolem zrovna projížděl Kakalhota na jednokolce. A hrál přitom na trumpetu.

Kromě toho svého apokalyptického založení měl Robbie Rowen úžasný smysl pro dobrodružství a často mě se svými dětmi bral na místa, kam bych se jinak nepodíval. V srpnu s námi jezdil prozkoumávat venkovské cesty za dublinským letištěm a trhat ostružiny. Nebo na pláž do Burrow, plavit se na nafukovacích člunech. Učil mě jezdit na motorce, v osmi mě poprvé posadil na moped a v deseti na Hondu 50. A naučil mě kšeftovat.

Často říkávám, že z mamičiny strany mám mezi předky dlouhou řadu podomních kšeftařů, a to, čím se živím, pořád považuju za obchod. Prodávám myšlenky, prodávám písně a občas prodávám i věci. Začal jsem s tím, když Robbie Rowen v únoru 1972 koupil balík neprodaných kalendářů. Tisíc kalendářů na rok 1972. No a jelikož už jsme měli dva měsíce po Novém roce, byly za pakatel.

Guggi a já jsme obcházeli domy v okolí a snažili jsme se ty kalendáře s „profesionálními fotografiemi“ prodat. Lidi se nás ptali, jestli na kalendáře na příští rok není kapku brzo, a my jim vysvětlovali: kdepak, my prodáváme kalendáře na letošek.

„Ale paní Byrneová, ty první dva měsíce už stejně nepotřebujete, ne?“

EVANGELIUM PODLE GUGGIHO

Guggi mě naučil dvě věci, díky nimž můj život nabral jiný směr.

1. Byl to jeho nápad dělit se o všechno fifty fifty. Když dostal padesát penčí, dal mi z nich pětadvacet. A když nás byla větší parta, taky se dělil každý s každým. Takhle on viděl svět.
2. Guggi mě seznámil s myšlenkou, že Boha možná zajímají detaily života každého z nás, a to byla představa, která mě provedla mým chlapeckým věkem. I tím mužným. (Dneska už vím, že spouště lidí připadá absurdní samotná myšlenka, že Bůh existuje. Tím spíš představa, že kdyby taková všemocná bytost existovala, zajímala by se o vývojové bolístky nějakého pubertáka.)

Když mi Guggi vypráví o tom, jak byl Robbie náladový a s jakou úzkostí se těmhle jeho výkyvům vyhýbali, připadá mi pozoruhodné, že jeho vlastní duchovní život to vydržel. Přes všechny ty řeči o nebi si připadal jako v permanentním pekle. Jeho maminka Winnie byla jeho strážný anděl.

„UŽ TĚ SPASILI?“

Občas mě Guggi v neděli bral do Merrion Hall na metodistická církevní setkání. Ve svátek chodili Rowenovi do kostela třikrát denně, což jsem si vůbec neuměl představit, a večer docházeli do YMCA, do takzvaného Chlapeckého oddílu.

„Už tě spasili?“ smála se máma, když jsem se poprvé vrátil večer domů. Moc dobře věděla, jak se v Chlapeckém oddílu evangelizuje. Ale když jsem poslouchal kazatele, co na těchhle setkáních mluvili, Bůh z Písma, ze kterého četli, mě vábil víc a víc. Nebyl jsem si jistý, jestli jsem ho u Svátého Canice, v tom našem útulném kostelíku irské církve, kdy cítil takhle silně. Znal jsem se s dcerou našeho faráře a chvíli jsem s ní chodil, což mě možná rozptylovalo. Jakýsi vjem božského jsem tam míval, ale byl to vjem nevyzrálý a beztvary, takže když jsem začal objevovat nápovědy o povaze téhle božské přítomnosti, naprosto mě to uchvátilo. Bible mě fascinovala. Její slova vystupovala ze stránek a šla se mnou domů. V gotickém textu Bible krále Jakuba jsem nacházel víc než poezii.

Zanedlouho mě začal bavit moderní překlad, americká verze jménem Bible dobrých zpráv, na kterou jsem narazil, když jsem s Guggim jel na křesťanský letní tábor YMCA do Cricciethu na poloostrově Llyn v Severním Walesu. Předtím jsem nikdy neodjel od rodiny. Nikdy jsem nepustil Irsko. Nikdy jsem se nesetkal s takovou náboženskou zaníceností. Dokonce i hokejové a fotbalové týmy tu měly biblická jména: mohli jste hrát za Efezské nebo za Galatské. Bylo to trochu na hlavu, ale taky jímavé a vemlouvavé. Dostala mě zdejší kamarádská atmosféra a kázání mě dojíkala.

Když se svolávalo k oltáři, když nás povolal Ježíš, vždycky jsem byl první na nohou. Mám to tak dodnes. Kdybych teď seděl v kavárně a někdo řekl: „Povstaňte, jste-li s to dát svůj život Ježíši“, okamžitě bych vyskočil. Ježíše jsem s sebou bral a beru všude, kam jdu. Nikdy jsem ho nevynechal ani z těch nejobyčejnějších a nejvšednějších činností.

Kdybych tenkrát znal tenhle citát, který se připisuje svatému Augustinovi a kterým se prý obracel k Bohu – „Dej mi cudnost a zdrženlivost, ale až později“ –, byl bych ho pochopil. Na těchhle zahraničních výpravách jsme s Guggim sdíleli víc než zájem o Písmo. Šíleli jsme po holkách a už dřív jsme se přítelkyním starších kluků ochotně nabízeli k experimentům v oblasti francouzáků. Což rozhodně nebylo zlé, ale bylo načase si na to najít vlastní holky. V Cricciethu mi padla do oka Mandy, bez sebemenší pochybnosti ta nejkrásnější holka v celém Walesu. Jako kdyby ji na břeh vyplavily mořské hlubiny: měla černé bikiny a byla snědá a nádherná. Mně bylo třináct, jí čtrnáct. Strašně jsem si přál, aby mi bylo šestnáct a ona mě nikdy nenechala odjet. Což, když o tom teď tak přemýšlím, udělala celkem bez potíží.

GANGY SEVERNÍHO DUBLINU

Nevím, jestli by se mnou psychologové souhlasili, ale někde hluboko mám dojem, že když se vyrovnáváme se svými největšími traumaty, část z nás uvízne ve věku, kdy jsme si je prožili. Díky tomu jsem se na dlouho zarazil ve čtrnácti, kdy mě zasáhla puberta a zároveň umřela Iris.

Pořád ještě je ve mně kus toho kluka s tváří hladkou jak fazolka. Zním fotky svého pihatého obličeje z doby předtím, a ten obličej byl kulatý a působil otevřeně. Byla to smělá, čistá tvář. Ve čtrnácti té fazolce začal růst nos: pamatuju si, jak mi najednou připadalo, že ta skoba už sahá skoro k obvodu fazole. Naštěstí ji ale postupně vyvážil další ostrý úhel, moje brada. Měl jsem pár bedarů, ale nic strašného. Obličej se mi změnil, ovšem můj světonázor tak trochu ustrnul. Bedary mi naskákaly uvnitř.

Z Guggiho a mě se stali nejlepší kámoši z mnoha důvodů, ale na čelném místě seznamu musel určitě stát náš vztah k otcům. Na tom, že se syn vzepře otcí, není nic nového. Své úzkosti jsme dávali průchod skrz lásku ke rvačkám, bojovému umění, boxu, zápasu. Pravidelně jsme se řezali jak koně. Asi bude něco pravdy na tom, že člověk tvaruje svět podle své bolesti. Guggi ani já jsme nevěděli, že bojujeme se svými otcí, ale náhradníků jsme za ně našli dost; vlastně skoro stáli frontu. A tak jsme se protloukali dospíváním.

Dost možná nás tolik stmelil sdílený pocit, že jsme doma jako ve vyhnanství. A časem se naším cestovním pasem stalo umění. A hudba.

Psalí jsme připitomělé písničky a malovali a kreslili se navzájem. Stínování a detaily, které Guggi dokázal vytvořit lacinou modrou propiskou, udivovaly kdekoho, a zejména mého tátu, který sám strašně rád maloval vodovkami, hlavně na černobílé fotografie.

Čelili jsme svým strachům. A naše strachy nás s jistou nadsázkou vrhaly směrem k nebojácnosti. Chtěli jsme si vytvořit vlastní zemi, nebo přinejmenším město, nebo aspoň městečko. Nebo vesnici, alternativní komunitu, pro kterou jsme měli jméno Lypton. Měli jsme svůj vlastní jazyk, svůj vlastní surreální smysl pro humor. Byli jsme dadaisté, ještě než jsme věděli, že nějaké takové hnutí existovalo.

Když už nás unavovalo rvát se pěstmi, nasadili jsme s Guggim do boje prsty, já na odřené Normanově kytarě a on na papíře a plátně, a oba jsme těmi prsty ukazovali na stupiditu světa našich nepřátel. Jediná naše slabina byl náš nadřazený úšklebek. Smáli jsme se trochu moc usilovně.

Ale tou dobou jsem začínal chápat, že lidi, které potřebuješ, máš třeba hned vedle sebe, jen je musíš vidět. To, že jsme se našli my dva, znamenalo pro Guggiho i pro mě strašně moc, ale něco nám chybělo. Nebo spíš někdo.

PRO VÁS PAN FRIDAY

*In my imagination
There is just static and flow
No yes or no
Just stories for boys.³*

A v tu chvíli na scénu vstupuje Fionán Hanvey z Cedarwood Road 140, který měl být záhy přejmenován na Gavina Fridaye. Pro vás *pana* Fridaye. Člověk, který měl Guggimu i mně ukázat, jak vypadá život umělce a jakou cenu platíte, když ho žijete na plné pecky.

Gavinova maminka, paní Hanveyová, dovolila svému citlivému synovi, aby nás vždycky v pondělí večer vzal do jejich „parádního pokoje“. Tam jsme si prohlíželi Picassovo umění a poslouchali umění Davida Bowieho a T. Rex. Bylo to v pětasedmdesátém, rok před vznikem punk-rocku, rok před nakrátko okudlaným řevem The Jam a Sex Pistols, a my tam kreslili, skicovali a poslouchali to, co nás v muzice fascinovalo. Gavin byl hezký kudrnatý kluk, jako Marc Bolan z T. Rex, měl krásnou tvář,

čelo dokonale vyvažující linii brady, pěkně tvarované rty a, jak sám říkal, „dokonalý nos“.

Když jsem Fionána poprvé potkal na Cedarwood Road, měl vyčesané vlasy jako Ziggy Stardust a na džínách reflexní barvou napsáno ENO. Jako kdyby nemyslel na nic jiného než na Davida Bowieho a Marka Bolana. Byl mnohem větší borec než my. Guggi se s ním trochu skamarádil, protože oba svorně uhýbali před tátovou trestající rukou, ale doopravdy jsme se s ním seznámili až na jednom mejdanu u nás doma, kde on a jeho kámoši Frank Mangan a Damian Kelly dělali takový bordel, že jsme je museli všechny vyhodit.

Když tihle kluci předtím flirtovali s Ali a její nejlepší kamarádkou Jackie Owenovou, zjistili, že holky z gymplu jsou ve spoustě věcí mnohem chytřejší a víc jim to pálí. A ještě k tomu byly tyhle holky protestantky. Gavin, který se s protestantky vlastně vůbec nevidal, byl trochu nesvůj. Ale nás ten Bolanův imitátor zaujal. Od té doby mi neustále ukazoval, kde se zrovna v hudebním světě pohybuju, a nakonec se jako opravdický Tyrannosaurus rex sám začal toulat po planetě U2.

I on byl rocková hvězda v zácvičku a brzdila ho jenom jediná věc – táž, která ho zároveň hnala vpřed. Neuměl hrát na žádný nástroj, a když zpíval, znělo to, jako kdyby vyl. Nebylo divu, že pro mnohé z nás byla tak klíčová osobnost i hlas Johnnyho Rottena. Když byli Sex Pistols v plné síle, dělali muziku pro útočící armádu, která ztéká nepřátelské hradby.

Dalším důvodem, proč se z Guggiho, mě a Gavina Fridaye v šestnácti stali kamarádi na život a na smrt, bylo to, že on i my jsme měli problémy s tátou.

S tátou, co ve všech případech v nějaké životní fázi slyšel na jméno Bob.

Pascal Robert, Gavův táta, byl jednou z největších překážek, které se jeho synovi stavěly do cesty ke svobodě projevu. Měl páskovsky ulíznuté vlasy, pohlednou tvář mramorovanou jemnými růžovými a červenými žilkami od mnoha takzvaných posledních piv v hospodě Ballymun House a náturu, kvůli které nám prostě v cestě stát musel.

„Dobrý den, pane Hanvey!“ zdravili jsme, když schválně přecházel na druhý chodník, aby se vyhnul synovi s kamarády v těch jejich reflexně pomalovaných bitevních úborech.

„Říkejte mi Pascale,“ houknul na nás vždycky. „Pána si nechte pro blbečky.“

„Ano, pane Hanvey.“

Ale Gavin měl i jiné nepřátele: jeho zženštilý vzhled, ještě podtržený kvůli většímu punku, tehdejší drsnácké ostré hochy těžce urážel.

Vybavuju si pár duchaplných replik z úst lidí, co je namíchlo, jak Gavin dobře vypadá: „Bodnu tě do ksichtu“ je jenom jedna z nich. „Buzna Hanvey“ ještě nezveřejnil, že je gay, ale ten příval ran a urážek odhaloval mnohem víc o lidech, co se mu stavěli do cesty, a jejich vlastních chorých sexuálních nočních můrách než o Gavinovi. Možná měl Gav v sobě kus vzdoru, který vysloveně vyzýval k provokacím: z toho kluka, co přežil hezkých pár pokusů o krádež vlastní nevinnosti, přímo čišela hrdost. Jak se říká, pod svícnem bývá tma.

Gavin měl být v budoucím kreativním životě U2 veledůležitou figurou jak při vydávání alb, tak při pořádání koncertů.

Rock je hlasem pomsty. Fakt.

Když se ohlídnu, vidím, že Cedarwood Road toho byla plná.

V domě č. 1 bydlel Anthony Murphy zvaný Pod, něžný rváč, co si vždycky dokázal uhájit to svoje a zanedlouho se posadil za válečné bubny, kde ho Gavin a Guggi ve své rodici se kapele chtěli mít. Přidal se k nim ještě Reggie Manuel z nedaleké Ballymun Avenue, který jim dělal manažera.

Z téhle čtvrti vzešly dvě kapely: Virgin Prunes – s Guggim a jeho bráchou Silákem, s Gavinem a Edgeovým starším bráchou Dikem – a pak U2.

Dvě kapely, co byly navzájem jak obraz v zrcadle. Oni vzývali peklo, my šátrali po nebi.

Tohle byly rodiny, ve kterých jsme se rozhodli žít, ne ty, do kterých jsme se narodili. Je to skoro kliše, ale kdybychom s Guggim neobjevili tenhle druhý život, těžko říct, kam by nás to na útěku před vlastními rodinami zavedlo. Asi by to byl trochu jiný tanec.

DIARY
NOV 1976 a big week for me at
The ROCKNROLL HIGH SCHOOL
that was Mount Temple Comprehensive

Song for Someone

*You got a face not spoiled by beauty
I have some scars from where I've been
You've got eyes that can see right through me
You're not afraid of anything they've seen.¹*

Naše škola sídlí na místě bývalé Mountnoyské školy a ještě starší Námořnické internátní školy, v areálu plném cihlových budov a s věží s hodiny, kterou proslavil Christopher Nolan v knížce *Under the Eye of the Clock*. Všeobecné gymnázium Mount Temple, jedna z prvních irských koedukovaných středních škol bez preference vyznání. Najdete tu přírodovědný blok, matematický blok a malou boudu, kde se učí vedení domácnosti, ale hlavní budova Mount Temple je přízemní, panelová a má tři chodby – zelenou, žlutou a fialovou –, které uprostřed protíná širší chodba známá jako „korzo“. A právě na korzu jsem poprvé potkal Adama Claytona, poprvé jsem tu zahlídnul Larryho Mullena s jeho krásnou přítelkyní Ann Achesonovou, tady jsem se poprvé osobně viděl s Davidem Evansem, kterému tenkrát ještě nikdo neříkal Edge.

Září 1973. Začínám si uvědomovat, že život romantika může někdy působit slušný zmatek v srdci. Mám na to důkazy, čtu Shakespearovy sonety. Jedno vím jistě: přes všechny hormonální depky a pubertální úzkost jsou holky zajímavější než kluci – duševně, tělesně, duchovně. Když ve druháku poprvé vejdu do školy, úplně mi to vyrazí dech a okamžitě se rozhodnu, že musím přestat žasnout a začít balit. Hned týden po

prázdninách zahlídnu na chodbě dvě kočky z prváku a jakoby náhodou jim zkrížím cestu.

„Nevíte, kde jsou laborky?“

„Ne, my jsme v prváku. Zrovna jsme nastoupily. Nejsi náhodou druhák?“

„Ztratil jsem se,“ odpovím. „Já jsem holt ztracenej případ.“

Holky se zasmějí takovým tím smíchem, co nasazují, když stupidní kluci říkají stupidní věci, a jdou pryč. Jejich nezáměr si nepřipouštím a místo toho začnu uvažovat, jestli to mezi mnou a tou blondatou náhodou trochu nejiskří. Asi ne. A co její kamarádka? Tak to už vůbec ne. Kamarádka má tmavé vlnité vlasy, oranžový svetr, co jí nejspíš pletla babička, kostkovanou sukni a na nohou gumáky. Jak se někdo může takhle oblíkat?

Plachá není, ale jako kdyby si přála, aby si jí nikdo – včetně mě – nevšímal. Ten den jsem poprvé spatřil Alison Stewartovou a vůbec jsem netušil, že já už se jí dávno líbím, že její kámoška Sharon jí už rok opakuje, že my dva jsme pro sebe stvoření, a strašně jí tím leze na nervy.

O tomhle jsem při tom prvním setkání neměl ani potuchy, ale něčím mě okouzila. Ty její hnědé oči mě odnesly někam jinam, tón její pleti naznačoval, že existují i vzdálenější místa než Španělsko, jehož genofondem se tenhle tmavý irský typ obvykle vysvětluje. A vypadalo to, že je i chytrá. Už tenkrát jsem věděl, že mám rád holky, co čtou. Holky, co je na nich vidět, že si dělají úkoly, co sedávají v přetopené knihovně a čelo se jim leskne potem. Holky, co vypadají, že by mohly dělat úkoly *za mě*.

Ještě pár pololetí to trvalo, ale nakonec jsem Alison – tedy Ali, jak to měla radši – pozval do našeho klubu mládeže při farnosti svatého Canice. Těmhle pátečním setkáním jsme říkali „pavučina“, protože to tak fungovalo – byla to pastička se zcela vyrovnanými šancemi, jelikož holky měly o přítomnou kořist úplně stejný zájem jako kluci. Pavučina i proto, že jsme farní sál zamaskovali rozvěšenými sítěmi a světlo obstarávala jediná červená žárovka. A já jsem byl autorem hesla „Muško, šup do pavučinky“. (Jo, jo, já vím.)

A jeden pátek večer krátce nato jsem pod betonovou stříškou u školního hřiště Alison Stewartovou poprvé políbil. Byla to čirá radost. I když trochu zoufalá. Líbání jsme na rozvrhu neměli, ale mě napadlo, že je to něco, v čem se člověk, když má správného parťáka, může zlepšovat i sám. A Alison mi tak trochu naznačila, že prostor ke zlepšování by tu byl.

Bylo to teprve pár měsíců po Irisině smrti a já ještě netušil, že mě její odchod zavede do náruče další duchovní průvodkyně, dokonalé duše, která dokáže moje nedokonalosti přetavit v přednosti. Rozbili jsme atom a uvolnili jeho sílu, jenom v tu chvíli u přístřešku na kola vůbec nebylo znát, že by se čtvrtí Finglas jakkoliv změnila nebo třeba o milimetr pohnula. A totéž platilo o Alison Stewartové.

Chodit jsme spolu nezačali.

Já si namlouval, že se pořád ještě vzpamatovávám z rozchodu s farářovou dcerou. A kromě toho jsem vlastně zrovna chodil s Cheryl.

A líbila se mi Wendy a Pamela. A Susan.

O co šlo hlavně? O mamčinu smrt, událost, kterou jsem si pro sebe v tu dobu popíral. Srdce se mi tehdy rozpadlo na kusy a po měsících truchlení se zrovna rozhodlo odpočívat. A já nechtěl, aby ho někdo budil.

V příštích letech jsme s Ali sice pár důvěrností zažili, ale prozření přišlo, až když mi bylo šestnáct a byl jsem v pátém ročníku. Můj kámoš Reggie Manuel, který věřil, že k sobě s Ali patříme, mě tenkrát zrovna vezl domů vzadu na svojí yamaze, když jsem měl něco jako vidění. Alison přecházela přes školní dvůr. Možná že to jenom oblak kouře z dvoutaktu zamlžil její obraz, ale mně náhle připadalo, že se vznáší, a v mé mysli se proměnila ve vodu, v chladivou, křišťálovou, nehybnou vodu. Horký vzduch z ní udělal fata morgánu a já se ocitl na poušti, byl jsem žíznivý, ale zatvrzele pochoduující voják, jako jsem to viděl v nějakém francouzském artovém filmu o cizinecké legii. Vyjel jsem ze školní brány jako na koni a pevně jsem se přitom držel Reggieho dobrého odhadu. V hlavě mi tenkrát zněla nějaká jiná písnička, nejspíš „School’s Out“ od Alice Coopera, ale jestli pro tenhle moment potřebujete hudební podkres, tak si tam prosím dosadte „Teenage Kicks“ od Undertones. V tu chvíli jsem věděl, že ji budu muset pozvat na rande.

Na normální rande.

Během těch pár let od chvíle, co jsme se poznali, jsem na tu naši první zoufalou pusu nikdy nezapomněl, ale jelikož to se mnou ve škole šlo z kopce a jako člověk jsem byl čím dál protivnější, něco mi říkalo, že pro Alison Stewartovou nejsem dost dobrý. To jediné, co mě táhlo dopředu, jak mi o tom Bob Dylan zpíval v „Tangled Up in Blue“, byly písničky, co mi začínaly znít v hlavě, a povzbuzování kamarádů, jako byl Reggie Manuel zvaný Kokršpaněl.